

**Kertomus
Sosialidemokraattisen
Eduskuntaryhmän
toiminnasta
vuosilta 1960-1962**

KERTOMUS

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän toiminnasta vuodelta 1960

Hallituspolitiikka

Koko kertomusvuoden ajan maassa oli Sukselaisen n. hallitus, jonka esityksiä eduskunta lukuisissa tapauksissa oleellisella tavalla muutti tai hylkäsi. Monista tärkeistä asioista eduskunta päätti aloitteiden pohjalta. Hallitus puolestaan tyytyi eduskunnan tekemiin ratkaisuihin ja oli valmis arvovaltaansa heikentäviin käännöksiin. Niinpä työntekijäin vuosilomalain käsittelyn yhteydessä hallitus peräytyi suunnitelmistään saada laki äänestetyksi yli vaalien välittömästi sen jälkeen, kun sosialidemokraattien taholla oli uhattu epäluottamusta merkitsevällä ehdotuksella.

Sosialidemokraatit tekivät välikysymyksen 13. 5. rautateitten asiain epätydyttävästä hoidosta, ensimmäisenä allekirjoittajana Eino Rautio[^]

Välikysymyksen ponsi kuului: "Onko hallitus tietoinen siitä, että kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö ei ole ryhtynyt edus¹kunnan ilmaiseman tahdon mukaisiin toimenpiteisiin rautateiden liikkuvan kaluston nopeaksi hankkimiseksi kotimaiselta teollisuudelta, että mainittu ministeriö ei ole toimittanut eduskunnan edellyttämää tutkimusta rautatiehallituksen tariffipolitiikan uudistamisesta, että ministeriö ei myöskään ole korjannut eduskunnan toteamia rautatiehallinnon piirissä ilmenneitä epäkohtia, sekä jos näin on asian laita, mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä

kysymyksessä olevien epäkohtien korjaamiseksi ja eduskunnan tahdon mukaisen asiain hoidon aikaansaamiseksi rautatiehallinnon piirissä."

Keskustelu välikysymyksestä tapahtui eduskunnassa 31. 5. Sosialidemokraattien tarkoituksena välikysymyksessä oli nimenomaan asian asiallinen puoli eli korjauksen saaminen rautatiehallinnossa ilmenneisiin epäkohtiin. Tässä mielessä sos.-dem. ryhmän taholta ehdotettiin eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavaa perusteltuun päiväjärjestykseen siirtymismuotoa:

"Eduskunta on kuultuaan hallituksen vastauksen todennut, ettei sen aikaisempia päätöksiä rautatiehallinnon piirissä vallitsevien epäkohtien poistamiseksi ole tyydyttävällä tavalla toteutettu, ja keskustelussa esille tulleiden seikkojen perusteella edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin eduskunnan toteamien epäkohtien poistamiseksi rautatiehallinnon piiristä; huolehtii rautateiden konepajojen jatkuvan työllisyyden turvaamisesta; kalustohankintojen ripeästä toteuttamisesta kotimaan teollisuudelta; tariffipolitiikan uudistamiseksi teollistamiselle myönteiseksi sekä rautatiehallituksen sisäisen toimintakyvyn palauttamiseksi, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Itse asia jäi käsittelyssä valitettavasti syrjään sen vuoksi, että maalaisliiton ja muitten porvarillisten puolueiden sekä TPSL:n kesken oli käyty neuvotteluja yhteishallituksesta. Maalaisliiton eduskuntaryhmän puheenjohtaja Eskola lausui ryhmänsä kannanoton yhteydessä, "että niin kauan kuin sosialidemokraattisen puoluekokouksen oleellimmat ratkaisut ovat heidän politiikkansa ohjeena, ei hallitusyhteistyö puolueittemme kesken ole mahdollista". Kun lausunnosta maalaisliittolaiselta taholta annettiin ristiriitaisia tulkintoja, sos.-dem. eduskuntaryhmä välittömästi päätti tiedustella, mitä "oleelliset ratkaisut" tarkoittavat, jolloin maalaisliiton ryhmä vastasi vain, ettei sillä ole mitään lisättävää puheenjohtajansa lausuntoon.

Pitkälle ehtineisiin neuvotteluihin ja uskoon uuden hallituksen syntymiseen viittasi ed. Virolaisen (ml) ehdottama ponsi: "Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että vastaus tyydyttää eduskuntaa. Samalla eduskunta ilmoittaa pitävänsä toivotavana, että maahan saataisiin viipymättä muodostetuksi eduskunnan enemmistöön nojautuva hallitus, ja siirtyy päiväjärjestykseen." Eri väliäänestysten jälkeen tämä ponsi, jolle TPSL:n ryhmä oli antanut tukensa, voitti. Välittömänä seurauksena oli, että edellä mainitut uutta hallitusta koskevat keskustelut saivat virallisen kosketuksen muodot.

Tasavallan presidentin tukema hallituskavailu sisälsi, että maalaisliitto saisi 5 ministeripaikkaa, muut porvarit 5, samoin TPSL. Hämmästyttä julkisuudessa herätti erikoisesti se, että TPSL:lle olisi tullut niin huomattava osuus ministeripaikoista, samoin kuin sosialidemokraatteihin suunnattu diskriminoiva asenne. Ruotsalaisen kansanpuolueen kannanotosta lähinnä johtui, että koko suunnitelma raukesi. Ja kun se ei toteutunut salaisesti suunnitellulla yllätyksellä, porvarillisten puolueiden äänestäjäkunnalla oli mahdollisuus reagoida hanketta vastaan. Maalaisliiton lehdistöä lukuunottamatta porvarillinen lehdistö piti tällaista hallituskavailua poliittisesti luonnottomana.

Kun syksyllä toimitetuissa kunnallisvaaleissa TPBL oli kärsinyt murskaavan tappion saaden vain n. 3 % äänistä, edellä mainitun tapainen hallituskavailu oli menettänyt altaan kokonaan pohjan, vaikka tiedettiin kysymystä käsiteltyä vielä vuoden lopussakin. Tasavallan presidentti lausui eräässä vuoden loppupuolella pitämässään puheessa, että taloudellisten etujensa turvaamiseksi maa tarvitsisi enemmistöhallituksen, joka nauttii kaikkialla luottamusta. Tämä lausunto osaltaan kuvaa sitä yleistä käsitystä, ettei hallitus ollut pystynyt maan asioita menestyksellisesti hoitamaan. Tästä myös johtui eduskunnassa tehtyjen ratkaisujen merkityksen kasvaminen.

Ryhmä ja tuotantoelämään liittyvät asiat

Syksyn 1958 ja vuoden 1959 aikana suoritettujen tuotantoelämää koskevien ratkaisujen suotuisa vaikutus ilmeni vuonna 1960 voimakkaana teollisuustuotannon kohoamisena ja työllisyyden parantumisena. Mainittuna aikana toimeenpannut korkokannan alentaminen, vientimaksuvarojen jakaminen puunjalostusteollisuuden laajentamista varten ja ulkolaisen lainan hankkiminen samaan tarkoitukseen, laajennettujen poisto-oikeuksien käyttöönotto, Pohjois-suomen teollisuuden verohelpotusten jatkaminen, laivanrakennus- ja muun metalliteollisuuden edistämiseksi annetut lait ym. teollisuuden ekspansiota edistävät ratkaisut voitiin kertomusvuonna todeta onnistuneiksi. Kaikkiin edellä mainittuihin ratkaisuihin oli sos.dem. ryhmä antanut rakentavan panoksensa.

Kertomusvuoden aikana oli eduskunnassa esillä useita teollisuuden liittyviä kysymyksiä. Tullitariffilain- uudistamisen yhteydessä jouduttiin käsittelemään kotimaisen teollisuuden tullisuoja ja siinä yhteydessä ryhmä pyrki turvaamaan kotimaisen teollisuuden kilpailuedellytykset. Mainittavampaa riitaa eduskunnassa ei aiheutunutkaan muusta kuin kotimaisen kumijalkineiteollisuuden tulli-

suojasta. Hallitus oli esittänyt tämän teollisuuden alan tullisuojaan niin vähäiseksi, ettei p.o. teollisuudelle olisi jäänyt toimintamahdollisuuksia. SKDL:n ryhmä tarrautui kiinni hallituksen esitykseen ja pysyi sen takana loppuratkaisuun saakka. Maalaisliitto perään-tyi viime vaiheessa hallituksen linjalta ja niin k.o. alan tullisuoja saatiin tyydyttäväksi ja alan teollisuuden jatkuva toiminta turva-
tuksi.

Kotimaisen tuotannon turvaamiseen liittyivät ky-symykset olivat muissakin suhteissa esillä kertomusvuoden aikana. Käsiteltäessä hallituksen kertomusta edellisen vuoden työllisyys-lain soveltamisesta katsoi ryhmä aiheelliseksi muistuttaa hallitusta kotimaisen tuotannon syrjimisestä. Eduskunta hyväksyikin siinä yhteydessä sos.-dem. ehdotuksesta näin kuuluvan lausunnon:

"Eduskunta edellyttää, että kotimaisen työllisyyden turvaami-seksi hallitus nykyistä tehokkaammin valvoo, että valtion viras-tot ja laitokset hankintoja suorittaessaan sijoittavat ne ensisijai-sesti kotimaahan."

Tätä lausumaa vastaan äänestivät maalaisliittolaisten ohella eräät ruotsalaiset ja kansanpuoluelaiset edustajat. Kertomusvuoden viimeisen lisätalousarvion yhteydessä nam. SKDL:n ja TPSL:n eduskuntaryhmät menettelivät aivan päinvastaisesti kuin äänes-täessään edellä mainitun lausuman puolesta. Hallitus esitti n.s. ruplaluotoJla ostettavaksi rautatiehallituksen tekemän sopimuksen mukaisesti Neuvostoliitosta ratakiskoja 7 miljardin markan arvosta sopimuksen sisältäessä kaikkiaan 10,2 miljardin markan kiskohan-kinnat. Vaikka käsittelyssä todettiin näin valtavan ulkolaisen tilauksen johtavan alan kotimaisen tuotannon työllisyysvaikeuksiin, äänestivät hankinnan puolesta maalaisliiton, iSKI>L:n ja TPSL:n eduskuntaryhmät. Heidän äänillään ruplaluotto päätettiin tältä osin käyttää kotimaista tuotantoa syrjivällä tavalla.

Mainitun lisäbudjetin yhteydessä hallitus esitti p.o. ruplaluotosta käytettäväksi 8 miljardia mk puolustuslaitoksen hankintoihin, lä-hinnä aseostoihin. Porvarillisten ryhmien lisäksi äänesti TPSL:n ryhmä tämän määrärahan käyttämisestä mainittuun tarkoitukseen sosialidemokraattien kannattaessa mainitun luoton käyttämistä tuotannollisia tarkoituksia edistäviin hankintoihin.

Viitattakoon tässä yhteydessä myös välikysymykseen, jonka eräänä oleellisena tavoitteena oli rautatielaitoksen hankintojen py-syttäminen kotimaassa.

Terästehdasasiassa ei päästy sellaiseen ratkaisuun kuin mitä sosialidemokraatit olivat suunnitelleet. Ryhmän tekemän ja eduskunnan hyväksymän rahoituslain oli tasavallan presidentti

jättänyt vahvistamatta ja hallitus oli tuonut eduskuntaan v. 1969 lopulla oman rafaotustakiehdotuksensa, joka sittemmin tulikin hyväksytyksi. Tämän suunnitelman mukaan hankkeen käytännöllinen toteuttaminen on pahasti viivästynyt ja ilmeisesti jää sen tuotto harkkoraute-asteelle.

"Vuoden 1960 helmikuun 4 päivänä allekirjoitettiin hallituksen suunnitelmaan mukaisen yhtiön perustamiskirja. Valtion yhtiöistä tulivat hankkeeseen mukaan OtanmäkiOy, OutokumpuOy, ja Valmet Oy. Näiden yhtiöiden ja valtion suoraan merkitsemien osakkeiden kautta on valtiolla yhteensä 91 % osakkeista. Yksityisistä toimimista tulivat mukaan Fiskars Oy, Lokomo Oy, Rauma-Repola Oy ja Wärtsilä-yhtymä Oy. Käytännölliset toimenpiteet teollisuuslaitoksen rakentamiseksi olivat kertomusvuoden lopulla vasta aivan alkuasteella, sillä teollisuuslaitoksen maa-alueetkaan eivät olleet vielä täysin selvät.

Terästehdassuunnitelmaan liittyi myös Raahen laivaväylän ruoppaus, josta hallitus antoi esityksensä. Sos.-dem. ryhmä oli sillä kannalla, että terästehdas tulee sijoittaa Raaseen ja näin ollen ryhmä oli myös hyväksymässä p.o. laivaväylän ruoppaamiseen tarvittavan määrärahan. Ryhmä oli alunalkaen ollut sillä kannalla, että teollisuuslaitos sijoitettaisiin Raaseen.

Suomalais-norjalaisen puunjalostustehtaan rakentamisasia saatiin kertomusvuoden lopulla eduskunnan osalta periaateratkaisuun. Toukokuussa vieraili maassamme Norjan hallituksen edustajana maaherra Trygve Lie neuvotellen täällä yhtiön rahoitussuunnitelmista. Kesäkuussa neuvottelivat Tukholmassa Suomen ja Norjan hallituksen edustajat asiasta lähemmin ja tällöin molempien maiden hallitukset päättivät suhtautua periaatteessa myönteisesti tehdashankkeeseen. Budjetin yhteydessä hallitus antoi eduskunnalle esityksen 300 milj. mk:n varaamisesta po. tarkoitukseen. Määräraha tuli hyväksytyksi 98 äänellä 92 vastaan. Hylkäävän ehdotuksen tekivät SKODL:n edustajat ja maalaisliiton ed. Kekkonen kannatti tehtyä hylkäysehdotusta. Hylkäämisen puolesta äänesti SKDL:n kaikkien edustajien lisäksi 25 maalaisliiton, neljä kokoomuksen, yhtä lukuunottamatta kaikki TPSL:n edustajat sekä yksi kansanpuolueen edustaja. Sosialidemokraattinen ryhmä kokonaisuudessaan oli hyväksymässä määrärahaa.

Ryhmä oli myönteisellä kannalla myös Enso-Gutzeit Oy:n osakepääoman korotukseen. Korotuksella tähdättiin siihen, että yhtiö ryhtyisi rakentamaan puunjalostustehdasta Pohjois-Karjalaan. Samoin oli ryhmä vaikuttamassa Veitsiluoto Oy:n osakepääoman korotukseen, joka käytetään tuotannon laajentamiseen. Edelleen ryh-

mä oli myönteinen Otanmäki Oy:n osakepääoman korotusasiassa ja yhtiön lainanmaksun siirtämisessä. Vielä on mainittava Outokumpu Oy:n osakepääoman korotus, johon ryhmä myös suhtautui myönteisesti.

Voiman saannin turvaamiseksi antoi eduskunta kertomusvuonna Kemijoki Oy:lle pitkäaikaisen lainan Kemijoen vesivoimien käyttöönottamista varten. Ryhmä suhtautui myönteisesti asiaan.

Teollistamispolitiikkaan läheisesti liittyvät rautateiden rakennusasiat olivat eduskunnassa esillä hallituksen esitysten pohjalta. Hallitus esitti eduskunnalle periaateratkaisun tekemistä Tampereen—Parkanon—Seinäjoen ja Parikkalan—Onkamon rautateiden rakentamisesta. Kaikista näistä oli ryhmä tehnyt myös aloitteita. Samoin olivat ryhmän jäsenet tehneet aloitteen Jyväskylä—Jämsänkoski rautatien rakentamisesta. Eduskunta lisäikin hallituksen lakiesitykseen viimeksi mainitun rautatien rakentamisen ja osoitti budjetissa tätä rataa varten 200 Milj. mk. Tammi-kuun 27 p:nä -61 hallitus päätti jättää tämän määrärahan vahvistamatta. Ryhmä suhtautui myönteisesti kaikkien edellä mainittujen rautateiden rakentamisasiaan.

Valitettavasti kertomusvuonna ei saatu ratkaisuun pienyritysten liikevaihtoveroasiaa. Syyt tähän selviävät kertomuksen veroja koskevasta osasta.

Mainittakoon tässä yhteydessä myös käsi- ja pienteollisuuden halpakorkoisten lainojen myöntämiseen tarvittava määräraha. Ryhmä vaikutti siihen, että määrärahaa korotettiin hallituksen esityksestä 300 milj. markalla.

Ryhmä jätti 1960 valtiopäiville mm. lakialoitteet Pohjois-Suomen teollisuuden veronhuojennusalueen laajentamisesta koskemaan Kuopion, Pohjois-Karjalan ja Mikkelin läänejä ja aloitteen kaivosteollisuuden veronhuojennuksista. Molemmit aloitteet siirtyivät käsittelemättöminä vuoden 1961 valtiopäiville.

Sosiaalipoliittiset tapahtumat

Sosiaalipoliittisella alalla tapahtui kertomusvuonna lukuisia merkityksellisiä ratkaisuja. Seuraavassa tehdään selkoa eräistä merkittävimmistä tapahtumista.

Vuosilomalain uudistaminen oli vireillä vuodesta 1951 alkaen, jolloin valtioneuvosto asetti komitean tutkimaan asiaa. Viimeksi asetettu Vehilän komitea jätti Sukselaisen hallitukselle mietintönsä tammikuussa 1959. Lukuisista kyselyistä ja kiirehtimisistä huolimatta hallitus ei antanut eduskunnalle esitystä. Kun

eduskunta syksyllä 1969 kokoontui, kävi ryhmän lähetystö esittä-mässä sosiaaliministerille toivomuksen, että hallitus antaisi esityk-sen eduskunnalle niin, että vuosilomalain uudistaminen ehdittäisiin suorittaa hyvissä ajoin ennen seuraavan lomakauden alkua. Kun esitystä ei vuoden 1960 valtiopäivien alkuun mennessä ollut vielä eduskunnalle saapunut, jätti ryhmä oman lakialoitteensa, joka nou-datti Vehnän komitean linjaa. Aloitteen mukaan vuosilomaa an-nettaisiin kalenterivuositain puolitoista työpäivää jokaiselta kuu-kaudelta, kuitenkin vähintään yksi kuukausi, jos hän on ollut työssä kahdentoista tällaisen kuukauden aikana.

Hallituksen esitystä ei kuulunut eduskuntaan vielä maaliskuun puoliväliin mennessäkään. Maaliskuun 18 p:nä ryhmän työvaliokunta otti yhteyden pääministeriin ja esitti hänelle toivomuksensa. Pää-ministeri lupasi ottaa asian pikaisesti hallituksessa keskustelta-vaksi. Näin lieneekin tapahtunut, mutta esitystä ei kuitenkaan annettu. Ryhmän puheenjohtajisto esitti 25. 3. työväenasiainvalio-kunnan puheenjohtajalle, että valiokunta ryhtyisi käsittelemään vuosilomalain uusintaa ryhmämme aloitteen pohjalta, että loma-uudistus ehdittäisiin suorittaa ennen lomakauden alkua. Viikon vitkastelun jälkeen valiokunnan puheenjohtaja, TPiSL:n ryhmän jäsen, vihdoin otti asian esille ja valiokunta ryhtyi käsittelemään sitä ryhmän aloitteen pohjalta. Näin laki saatiinkin ratkaisuun ja eduskunta hyväksyi vuosilomalain uudistamisen ryhmämme aloit-teen mukaisena.

Lain 3. käsittelyssä huhtikuun 26. p:nä laki hyväksyttiin 111 äänellä 80 vastaan. Lain hylkäämistä ehdotettiin maalaisliiton ryh-mästä ja tätä esitystä kannatti kokoomuksen ryhmä. Samalla kun maalaisliiton taholta ehdotettiin laki hylättäväksi, tehtiin myös ehdotus lain jättämisestä lepäämään yli vaalien siinä tapauksessa, että se tulisi hyväksytyksi. Tässä vaiheessa ryhmän taholta hei-tettiin esille epäluottamuslauseen uhka. Sen seurauksena suuri osa maalaisliiton ryhmästä jätti kannattamatta lain lepäämään jättä-mistä, joka sai taakseen vain 38 edustajaa. Kommunistit toivat tässä vaiheessa peliin oman pontensa, jota hallituspuolue yritti käyttää hyväkseen voidakseen äänestää lain lepäämään yli vaalien, imutta säilyttääkseen silti hallituksen pystyssä. Tämä pyrkimys ei onneksi johtanut hallitukselle myönteiseen tulokseen.

Uudistettu vuosilomalaki vahvistettiin tasavallan presidentin esit-telyssä 30 p:nä huhtikuuta ja laki astui voimaan seuraavana päi-vänä.

Työ t t ö m y y s v a k u u t u k s e n aikaansaaminen tuli kerto-musvuoden aikana esille hallituksen antaessa eduskunnalle helmi-

kuussa esityksen, joka oli sisällöltään suurin piirtein samanlainen kuin v. 1959 lopulla yli vaalien äänestetty pakollinen työttömyysvakuutusesitysikin. Pääasiallinen muutos edelliseen lakiesitykseen verrattuna oli se, että vakuutus olisi sen mukaan ollut osittain kaksiosainen: pakollisen työttömyysvakuutuksen rinnalla toimisi vapaaehtoinen työttömyyskassajärjestelmä, jota työttömyyskassoista voimassa olevaa lakia muuttamalla tehostettaisiin.

Jo ennen hallituksen uuden esityksen antamista työmarkkinajärjestöt olivat ryhtyneet käymään keskenään neuvotteluja työttömyyskassalain uudistamisesta. Näissä neuvotteluissa oli päästy sopimukseen, jonka mukaan osapuolten taholta tehtäisiin eduskunnassa lakialoitteet kassajärjestelmän kehittämistä. Näin myös tapahtui. Ryhmä katsoi, ettei ole sopivaa ryhtyä vastustamaan työmarkkinajärjestöjen yhteisymmärryksessä tavoittelemaa ratkaisua. Näin ollen ja kun pakollisen vakuutuksen tiellä olivat samat vaarat kuin edellisenkin esityksen kohdalla, ryhmän jäsenet allekirjoittivat työttömyyskassalain uusimisaloitteen.

Valiokuntakäsittelyssä pääsi kuitenkin voitolle hallituksen pakollinen vakuutus ja lain ensimmäinen valiokuntalukeminen tapahtui hallituksen esityksen pohjalta. Lain toisen lukemisen alkaessa hallituspuolue, maalaisliitto, oli kuitenkin muuttanut mielensä ja kääntyi työttömyyskassalain kannalle. Tältä pohjalta lain käsittely sujuikin nopeasti vain SKDL:n ja osan T!PSL:n edustajista ollessa pakollisen vakuutuksen kannalla loppuun saakka. Viimeksi mainittujen menettely oli sikäli outo, että kassalakialoitteen ensimmäinen allekirjoittaja oli heidän ryhmästään.

Hyväksytyksi tulleen ns. kassalain mukaan päiväraha työttömille on % eli 66,7 % keskimääräisestä päiväansiesta ylärajan ollessa 1.000 mk huoltovelvollisille ja 750 mk muille. Lisäksi kassat voivat porrastaa avustukset jäsenenäoloajan perusteella eri avustusauokkiin. Avustusaika on 160 päivää ja avustus maksetaan myös pyhäpäiviltä. Päivärahakorvauksen lisäksi kassat voivat jakaa myös vuokra-avustusta ja matka-avustusta, joten myös avustettavien henkilökohtaiset olosuhteet voidaan ottaa huomioon. Pakollinen vakuutusesitys ei tuntenut muita avustusmuotoja kuin päivärahakorvauksen, avustus olisi ollut 60 % keskimääräisestä päiväansiesta, ei kuitenkaan enempää kuin 1.000 mk ja päivärahaa olisi suoritettu vain arkipäiviltä.

Työttömyyskorvauslaki katsottiin tarpeelliseksi säätää työttömyyskassalain rinnalle lähinnä pienviljelijäperheiden turvaksi. Kun ns. kassalain läpimeno oli saatu turvatuksi, päästiin myös tänään lain kohdalla nopeasti eteenpäin. Ryhmältä oli asiasta vai-

tiopäivien alussa jätetty toivomusaloite, jossa edellytettiin hallituksen antavan kiireellisesti joko muutosehdotuksen voimassa olleeseen työttömyysavustuslakiin tai valmistamalla erillisen esityksen työttömyysturvalaiksi. Asia saatiin valiokunnassa kuitenkin ratkaisuuun erään lakialoitteen pohjalta, johon tehtiin lukuisia muutoksia.

Ryhmän myötävaikutuksella hyväksytyksi tulleen lain mukaan maksetaan kortistoon hyväksytylle henkilölle, jolle ei ole voitu osoittaa työtä ja joka on taloudellisen tuen tarpeessa, päiväkorvausta 800—540 mk paikkakuntaluokasta ja perhesuhteista riippuen.

Uusi työllisyyslaki, jolla pyritään työllisyyslinjan tehostamiseen ja valtion sekä kuntien investointitoiminnan mukauttamiseen työllisyysvaihteluihin, hyväksyttiin kertomusvuoden kevätkaudella. Lain säännösten mukaan valtion on yleisin talouspoliittisin toimerfpitein pyrittävä turvaamaan työllisyys ja siinä tarkoituksessa erityisesti edistämään uusien pysyvien työtilaisuuksien muodostumista. Työvoiman kysynnässä ja tarjonnassa esiintyvien vaihtelujen tasoittamiseksi valtion sekä kuntien ja kuntayhtymien on pyrittävä keskittämään investointiluontoiset työnsä niinä aikoina suoritettaviksi, jolloin esiintyy työttömyyttä. Työllisyyden turvaamiseksi voidaan valtion tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen osoitetuista varoista myöntää lainoja ja avustuksia valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan ja sen määräämillä ehdoilla. Työttömyyden torjumiseksi voidaan valtion toimesta tai sen tukeamana järjestää tilapäisiä ammattikursseja. Työntekijöille, joiden siirtämistä työhön toiselle paikkakunnalle on pidettävä (työllisyyden turvaamisen kannalta tarkoituksenmukaisena, voidaan valtion kustannuksella antaa kokonaan tai osaksi maksuton kuljetus. Työkykyisille ja työnhaluisille 17 v. täyttäneille henkilöille, joille ei ole voitu hankkia työnvälityksestä voimassa olevien säännösten mukaan työtä, on lähemmin säädettävin edellytyksin pyrittävä järjestämään työtilaisuudet sen kunnan töissä, missä asianomaisilla on varsinainen asunto ja koti, tai valtion töissä.

Kunnan työhönsijoitusosuuteen ei lueta uuden lain mukaan sellaisessa työssä, jonka kustannuksia varten saadaan valtion varoista avustusta, olevista työntekijöistä sitä osaa, mikä vastaa avustuksen arvioitavaa osuutta työstä aiheutuvista kustannuksista. Työssä, jota varten myönnetään valtion lainaa asuntotuotantolain nojalla, luetaan kunnan työhönsijoitusosuuteen se osa, joka vastaa kunnan rahallista osuutta työn kustannuksista. Mm. viimeksi mainittu säännös saatiin lakiin ryhmän ehdotuksesta. Samoin ryhmä vaikutti siihen, että kuntien osuus työttömyyden kustannuksista aleni.

Kansaneläkelain uudistaminen ja eläkkeiden korotukset suoritettiin osaksi vuoden 1959 puolella, osaksi v. 1960. Vuoden 1969 joulukuussa korotettiin kansaneläkkeiden perusosia ja siinä yhteydessä eduskunta hyväksyi sos.-dem. eduskuntaryhmän jäsenten ehdotuksesta toivomuksen, että hallitus ensi tilassa antaisi esityksen tukiosien korotuksesta. Kevättalvella 1960 hallitus antoi esityksen lain uudistamisesta. Hallitus esitti yksinäisten naisten ikärajan alennettavaksi 63 vuodesta 60 vuoteen ja tukiosia korotettavaksi 10 prosentilla. Rajatulomääriä hallitus ei esittänyt muutettavaksi.

Kertomusvuoden valtiopäivien alussa sos.-dem. ryhmä jätti eduskunnalle lakialoitteen, jossa mm. ehdotettiin tukiosia korotettavaksi 20 %:lla. Lain käsittelyssä valiokunnassa tekivät sos.-dem. ehdotuksen rajatulomäärien korottamisesta siten, että v. 1962 alusta lukien tukiosat maksetaan täysimääräisinä henkilöille, joiden vuositulo I kuntaryhmässä ei ylitä 94.000 markkaa, II kuntaryhmässä 84.000 markkaa ja III kuntaryhmässä 77.000 markkaa. Tämä ehdotus tuli hyväksytyksi yksimielisesti. Samoin tuli hyväksytyksi sos.-dem. aloitteen mukainen tukiosien korotus vuoden 1961 alusta lukien. Yksinäisten naisten ikärajan alennus hyväksyttiin yksimielisesti.

Ryhmän jäsenet ehdottivat valiokuntakäsittelyssä hyväksyttäväksi lakiin sairauseläkepykälän, jolla olisi ollut varsinkin tuberkuloottisten kannalta suuri merkitys. Ehdotus ei saanut kuitenkaan muiden ryhmien kannatusta, mutta suuressa valiokunnassa siihen yhtyivät TPSL:n ja SKDL:n edustajat. Lain ollessa ratkaisevassa 2. käsittelyssä teki TPSL:n edustaja asiasta oman ehdotuksensa ja se tuli hyväksytyksi SKDL:n ja lukuisten maalaisliittolaisten äänillä. Sen puolesta äänesti mm. kolme maalaisliittolaista ministeriä. Pian kuitenkin todettiin, että läpimenneen sairauseläkepykälän toteuttamiseen ei ole mahdollisuuksia. Kun pykälää ei siinä vaiheessa enää voitu korjata, joutui hallitus antamaan eduskunnalle korjausesityksen, joka oli suunnilleen saman sisältöinen kuin sosialidemokraattien valiokunnassa ehdottama.

Kansaneläkelain uudistaminen saatiin siten toteutetuksi ryhmän kannanottojen mukaisena ja taloudellisten mahdollisuuksien rajoissa.

Lapsilisien korottamisesta tekivät ryhmän jäsenet kertomusvuoden syksyllä raha-asia-aloitteen, joka edellytti lapsilisien yleiskorotusta 200 mk:lla kuukaudesta. Tämä aloite tuli hallituksen vastustamisesta huolimatta hyväksytyksi budjetin yhteydessä.

Lapsilisäjärjestelmään saatiin kertomusvuoden aikana lisäyksenä erityislapsilisä. Hallitus antoi asiasta esityksensä kunnallisvaalien alla, ehdottaen erityislapsilisää maksettavaksi 3.600 mk vuosineljännekseltä lapsesta, jonka vanhemmat ovat kuolleet, lapsesta, jonka vanhemmista toinen on kuollut ja toinen elää leskenä tai avioeron saaneena, avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta, jos elatus-apua sitoutunut tai siihen velvoitettu on kuollut jättämättä jälkeensä elatusvelvollisuuden täyttämiseksi tarvittavia varoja tai jos lapsi on täyttänyt 5 vuotta eikä hänelle ole elatusapua sopimuksella tai tuomiolla vahvistettu, ei kuitenkaan, jos syynä on äidin niskoittelu, sekä lapsesta, jonka vanhammat tai toinen heistä saa kansaneläkettä. Samoin hallitus esitti 2.400 mk:n erityislapsilisää vuosineljännekseltä kotona tai muutoin yksityiskodissa hoidettavasta lapsesta, joka ruumiillisen tai sielullisen vajavuuden, sairauden tahi vamman johdosta on jatkuvasti siinä määrin avuton, että hän tarvitsee pysyvää silmälläpitoa ja hoitoa.

Valiokunnassa katsottiin hallituksen esittämät määrät riittämätömiksi ja niinpä ne korotettiin ensi mainituissa tapauksessa 7.200 mk:ksi ja jälkimmäisessä tapauksessa 3.600 mk:ksi vuosineljännekseltä. Ryhmä oli vaikuttamassa tehtyihin muutoksiin.

Erityislapsilisälain käsittelyn yhteydessä hyväksyttiin ryhmän jäsenten valiokunnassa esittämä kehoitus, jonka mukaan hallituksen tulisi selvittää, miten nykyinen hajanainen lapsiavustuksia koskeva lainsäädäntö voitaisiin yhtenäistää ja tämän selvityksen jälkeen tulisi siitä antaa eduskunnalle esitys. Hallitus asetti välittömästi komitean selvittämään asiaa.

Sotilasvammalain muuttaminen saatiin suoritetuksi kertomusvuoden syksyllä. Hallitus esitti p.o. lain mukaisia elinkorkoja korotettavaksi siten, että täysimääräinen eläke olisi kohonnut 138.000 mk:aan vuodessa. Eduskunnassa korotettiin määrä Sotainvalidien Veljesliiton ehdottamalle tasolle, eli täysimääräinen eläke 220.000 mk:ksi vuodessa. Ryhmä oli kannattamassa tätä korotusta.

Sotilasvammalain käsittelyn yhteydessä eduskunta hyväksyi sos.-dem. ehdotuksesta hallitukselle toivomuksen, että se antaisi kiireellisesti eduskunnalle esityksen lain muuttamisesta siten, että huoltoeläkkeen saajien piiriä huomattavasti laajennettaisiin.

Yksiiityisessä työsuhteessa olevien eläkekysymyksen järjestämisestä tekivät eräät ryhmän jäsenet kyselyn. Kyselyyn annetussa vastauksessa hallitus viittasi niinä aikoina valmistuneeseen komiteamietintöön.

Kodinperustamislainoja ja varten sos.-dem. aloitteen pohjalta vuoden 1960 budjettiin otettua 200 milj. mk:n määrärahaa

hallitus ei ollut vahvistanut. Käsiteltäessä hallituksen kertomusta liitettiin siihen sosialidemokraattien ehdotuksesta hallitukselle muistutus po. määrärahan (vahvistamatta jättämisestä. Vuoden 1963 budjettiin otettiin ryhmän aloitteen mukaisesti jälleen 200 milj. mk:n määräraha, mutta hallitus päätti tammiikuun 27 p:nä 1961 jättää määräraha vahvistamatta.

Asevelvollisten päivärahan korottamista varten otettiin ryhmän jäsenten aloitteen mukaisesti määräraha, joka edellyttää päivärahan korottamista 75 mk:sta 100 mk:aan.

Normaaliaikojen huoneenvuokralaki saatiin kertomusvuoden aikana valmiiksi. Lakiin tuli lukuisia näkökohtia ryhmän aloitteesta, joka oli käsiteltävänä rinnan hallituksen esityksen kanssa.

Metsätyöläisten minimipalkkalainsäädännöstä antoi hallitus esityksensä keväällä ja ryhmä jätti välittömästi asiasta oman esityksensä. Hallituksen esitys sisälsi pääasiassa vain sen, että työehtosopimusten mukaiset palkat säädetään minimiksi, ja näiden palkkojen valvontaa suoritettaisiin vain järjestäytymättömien työnantajien työmaille. Ryhmän aloitteessa määrättiin työehtosopimuksen palkat myös minimiksi, mutta siltä varalta, ettei työehtosopimusta synny, olisi valtioneuvostolla oikeus määrätä, mitä työehtosopimusta kulloinkin pidetään metsätyöpalkkojen määräytymisperusteena. Edelleen ehdotettiin ryhmän aloitteessa, että (metsäpalkkalautakunnan riidanalaisesta palkasta antamaan ratkaisuun ei saa hakea muutosta. Ilman oikeudenkäyntiä olisi riidanalainen palkkasaatava ulosottokelpoinen.

Lain käsittely saatiin alulle eduskunnan syysistuntokaudella, mutta yksityiskohtainen käsittely siirtyi vuoden 1961 valtiopäivien alkuun.

Tulkoon tässä yhteydessä mainituksi, että ryhmän työvaliokunta lähetti hallitukselle syksyllä 1960 kirjelmän, jossa toivottiin hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin metsätyöläisten palkkojen korottamiseksi metsähallituksen alaisilla työmaille. Valtion puuhuutokaupoissa olivat kantohinnat kohonneet huomattavasti, josta johtuen katsottiin olevan oikeudenmukaista antaa hintojen noususta osuus työntekijöille. Tehdessään ehdotuksen ryhmä katsoi, että tällä tavoin voitaisiin saada palkat kohoamaan myös yksityisellä sektorilla.

Maamme lääkäritilanne tuli eduskunnassa esille kevätistuntokaudella kahdessa eri muodossa. Hallitus antoi oman esityksensä lääkärin kouluttamisesta ulkomailla valtion myöntämien lainojen turvin, ja ryhmämme aloitteen pohjalta hyväksyttiin muu-

tos lääkärintoimen harjoittamisesta annettuihin säädöksiin. Ensin mainittu laiti säädettiin olemaan voimassa viisi vuotta, jona aikana koulutetaan ulkomailla vuosittain n. 50 uutta lääkäriä valtion lainojen avulla. Tällä tavoin laskettiin v. 1971 päästävän siihen, että maassa olisi yksi lääkäri 1.000 asukasta kohti, tilanteen ollessa lain säätämishetkellä sellaisen, että lääkäreitä oli yksi 1.615 asukasta kohti.

Lääkärioikeuksien myöntämislailla siirrettiin erikoislääkärinoikeuksien myöntäminen Suomen Lääkäriliitolta lääkintöhallituksen ja lääketieteellisten tiedekuntien muodostamalle elimelle. Tämänkin toimenpiteen tarkoituksena oli päästä vaikuttamaan lääkäritilanteeseen.

Ryhmä suhtautui luonnollisesti myönteisesti molempiin lakeihin.

Tuberkuloosilain uusinta suoritettiin kevätistutokaudella. Ryhmä toimi lain käsittelyssä siten, että valtionapu saatiin kohtaan hallituksen esittämästä 50 %:sta 75—60 %:iin perus- ja käyttökustannusten osalta. Potilaan kannalta oli lain uudistamisella erittäin huomattava merkitys, sillä lain mukaan hoito ja lääkkeet ovat ilmaiset ja parantoloilla on keskinäinen vastuu potilaan hoitoon pääsystä.

Perheasuntoavustusasiasia ei saatu käsittelyyn kertomusvuonna, mutta hallitus asetti syksyllä komitean laatimaan täydellisen ehdotuksen po. lainsäädännön uudistamisesta.

Mainittakoon tässä yhteydessä, että vuoden 1961 budjetin perusteluihin hyväksyttiin sos.-dem. aloitteen pohjalta lausuma, jossa hallitusta kehoitettiin ryhtymään toimenpiteisiin työllisyystöissä maksettavien palkkojen korottamiseksi.

Verot, tullit ja hinnat

Liikevaihtoverolain uusintaan ei päästy kertomusvuonna. Hallituksella oli valmiina esitys po. lain kokonaisuudistukseksi ja pari kertaa hallitus tiedusteli siitä eduskuntaryhmien kantaa, mutta ryhmien vastaukset saatuaan hallitus jätti esityksen antamatta. Viimeksi hallitus tiedusteli ryhmien kantaa kertomusvuoden syksyllä. Hallitus ilmoitti tiedustelunsa yhteydessä, että se pitää välttämättömänä ryhmien sitoutumista esityksen hyväksymiseen ilman oleellisia muutoksia. Sos.rdem. ryhmä antoi vastauksensa hallitukselle 18. 10. -60 ja oli se seuraavan sisältöinen:

"Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on lukuisissa yhteyksissä korostanut liikevaihtoverolain uudistamisen välttämättömyyttä ja on edelleenkin samalla kannalla. Hallitus on valinnut esityk-

sensä pohjaksi käytettävänä olevista vaihtoehtoista erään, jota emme sellaisenaan pidä parhaana mahdollisena. Hallituksen esityksen mukaan liikevaihtovero nostaisi kaikkein tärkeimpien kulutus- ja elintarvikkeiden hintoja, joita toisaalta valtion varoilla alennetaan. Tätä emme pidä oikeana. Pienyrittäjien mahdollisuuksia täytyy liikevaihtoverolain uudistamisella edistää. Johtaako hallituksen esitys tässäkin suhteessa ryhmämme toivomaan parhaaseen mahdolliseen ratkaisuun, siitä ei ryhmämme ole täysin vakuuttunut. Eduskuntaryhmämme on tämänkin asian suhteen vakiintuneen parlamentaarisen käsittelyjärjestyksen kannalla. Ennakkositoumusten teko hallituksen esityksen käsittelyssä kuuluu normaalisti hallituksen ja hallitusryhmien välisiin asioihin."

Monet muutkin ryhmät antoivat lähimain samansuuntaisia vastauksia hallitukselle. Hallitus ei antanut esitystä eduskunnalle.

Mainittakoon tässä yhteydessä, että ryhmän jäsenet tekivät eduskuntakyselyn pienyrittäjien liikevaihtoveron korjaamisesta, mutta hallitus katsoi, ettei osauudistuksia liikevaihtoverolakiin pitäisi tehdä. Näin siitä huolimatta, vaikkei kokonaisuudistuksen toteuttamisesta hallituspohjan kapeuden vuoksi olekaan toiveita.

Tulo- ja omaisuusverolain taulukkoon esitti hallitus vähäisiä aleiirnuksia, mutta eduskunta muutti taulukon sosialidemokraattien ehdottamalla tavalla. Näin ollen veron suhteellinen osuus alentui vuoden 1956 tasolle, hallituksen esittäessä v. 1958 tasoa. Vähennys-oikeuksia myös korotettiin hallituksen esittämästä määrästä. Tuosavaiheessa laskettiin, että suoritettujen muutosten jälkeen valtion verotulot alentuisivat noin 6,5 miljardilla markalla siitä, mitä hallituksen esityksen pohjalta veroja laskettiin kertyvän.

Tulo- ja omaisuusverolain käsittelyn yhteydessä eduskunta hyväksyi sosialidemokraattien ehdotuksesta toivomuksen, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin aineellisen verolainsäädännön uudistamiseksi siten, että nykyiset epäoikeudenmukaisuudet tulisivat korjatuksi.

Kunnallisen verolain käsittelyssä hyväksyi eduskunta muutoksen, jonka mukaan verovelvollisen henkilön tulosta on vähennettävä hänen sekä hänen perheenjäsentensä lääkärin- ja lääkemenkulut sekä sairaalamaksut ja niihin verrattavat sairaudesta johtuvat kustannukset kuitenkin enintään 60.000 mk tai yhteisverotetavilta puolisoilta yhteensä enintään 70.000 mk. Mainittuja enimmäismääriä on korotettava 10.000 mk :lla verovelvollisen jokaisesta alle 16-vuotiaasta lapsesta. Ryhmä oli hyväksymässä tätä lain muutosta.

Samoin oli ryhmä hyväksymässä verolakiin poikikeussäännöstä, jonka mukaan työntekijäin tapaturmavakuutuskorvaukset saatetaan tulo- ja omaisuusverotuksessa ja kunnallisverotuksessa täysin samaan asemaan kuin sotilasvammalain nojalla suoritettut korvaukset ja siten myös ne jatkuvat tapaturmakorvaukset, jotka voimassa olevan lain mukaan eräin poikkeuksin katsotaan veronalaiseksi tuloksi, säädetään verovapaiksi.

Ryhmän jäsenten aloitteen pohjalta eduskunta hyväksyi kertomusvuonna muutoksen elokuvaverotukseen. Hallituksella oli asiasta oma ehdotuksensa, mutta ryhmän jäsenten aloitteen pohjalta tuli eHokuvaverotusta kevennetyksi enemmän kuin mitä hallitus oli esittänyt.

Tullitariffilain uudistaminen oli pantu vireille jo edellisenä kertomusvuonna, mutta päätökseen asia saatiin vasta v. 1960 kevätkaudella. Ryhmän pyrkimyksenä oli saada tullitariffista sellainen, ettei sillä aiheutettaisi suuria muutoksia tullitasoon. Tässä onnistuttiinkin melko täydellisesti. Hallitus pyrki esityksellään säilyttämään suuren tullirasituksen kuluttajaväestön harteille. Hallitus esitti mm. viljan, väkirehujen, sokerin ja lukuisten muiden elintarvikkeiden tullien tuntuvaa korotusta. Niin ikään hallitus esitti tulleja ulkomaisille polttoaineille, vaikka eduskunta oli pariin kertaa aikaisemmin hylännyt sitä tarkoittaneet esitykset. Nämä esitykset ryhmä omalta osaltaan torjui ja niin saatiin tullitariffilaista sellainen, että se antaa kohtuullisen suojan kotimaiselle tuotannolle ja estää elintärkeiden 'kulutustavaroiden tullien ja hintojen kohoamisen.

Ryhmän pyrkimyksenä oli tullilain käsittelyn yhteydessä saada huomattava alennus kahvin tulliin. Kun tätä ei kuitenkaan voitu tullilain käsittelyssä toteuttaa aiheuttamatta kauppaneuvotteluille vaikeuksia, esitettiin ryhmän toimesta tullilain perusteluihin seuraava lausuma:

"Kun kahvi on koko kansan käyttämä nautintoaine, ei ole oikein, että sen hinta pidetään kalliina korkean tullin vuoksi. Eduskunta kehoittaa hallitusta toimimaan kauppa- ja tallsopimusta tehtäessä niin, että kahvin tullia nykyisestään huomattavasti alennetaan." Lausuma hyväksyttiin äänin 93—77.

Maataloustuotteiden hinnat määräsi hallitus kertomusvuoden syksyllä viimeisen kerran voimassa olevan maataloustulolain nojalla. Hallitus vahvisti hintatoimikunnan ehdotuksesta vähän takuuhinnaksi 50 mk/kg ja rukiin keskimääräiseksi takuuhinnaksi Etelä-Suomessa 47:50 mk/kg ja Pohjois-Suomessa 52:50 mk/kg. Maidon keskimääräiseksi tavoitehinnaksi määrättiin 30:65 mk, sian-

lihan 275 mk ja kananmunien 260 mk/kg. Hintatoimikunnan ehdotamaa väkirehujen hintojen korotusta ja siitä aiheutuvaa maatalouden tuotantopoliittisen tuen lisäystä ei huomioitu päätöksessä. Päätös merkitsi vehnän tuottajahintatasoon 97 pennin nousua ja rukiin tuottajahintaan 71 pennin nousua kilolta. Maidon tavoitehinnan korotus merkitsi 38 pennin korotusta edellisen satovuoden tavoitehinnasta ja on 4 penniä korkeampi kuin edellisenä satovuonna saavutettu hinta. Sianlihan tavoitehintaan tuli 15 mk:n korotus edellisen vuoden tavoitehinnasta ja tuli tavoitehintaa 1:17 mk korkeammaksi kuin edellisen vuoden saavutettu hinta. Kananmunien tavoitehintaa tuli 10 mk korkeammaksi kuin edellisen vuoden tavoitehintaa.

Ryhmän eräät jäsenet tekivät kertomusvuoden lopulla hallitukselle kyselyn korkeista lihan hinnoista. Kyselyssä todettiin, ettei hallitus ole huolehtinut riittävässä määrin lihan ulkomaisesta tuonnista, mistä johtuen kuluttajahinnat ovat kohonneet kohtuuttoman korkeiksi. Samaan asiaan kiinnitettiin huomiota myös eräiden kaupallisten järjestöjen taholta. Pian tämän jälkeen hallitus alensikin sian- ja naudanlihan tuontitullia, minkä vaikutukset jäivät nähtäviksi vuoden 1961 puolella.

Maatalouteen liittyvät asiat

Kertomusvuoden aikana ei ollut esillä suuria maatalouspoliittisia kysymyksiä. Edellä selostettiin hallituksen päätöstä maataloustuotteiden hinnoista, jotka voimassa olevan maataloustulolain pohjalta ratkaistiin.

Maataloustulolaista eduskunta hyväksyi toukokuussa hallitukselle toivomuksen, jonka mukaan uutta maataloustulolaki-esitystä valmisteltaessa tutkittaisiin, voitaisiinko maataloustuotteiden tuottajahintoja ja maatalouden muuta tukea määrättäessä nykyistä suuremmassa määrässä ottaa huomioon maatalouden tuotantokustannusten erilaisuus maan eri osissa ja erikokoisilla tiloilla. Ryhmä oli hyväksymässä tätä toivomusta.

Manttaalikutien lakkautuslaki oli toisen kerran esillä tällä vaalikaudella. Ryhmän jäseniltä oli eduskunnassa aloite manttaalikutien lakkauttamisesta ja tämän sekä eräiden muiden aloitteiden pohjalta eduskunta hyväksyi lakkautuslain sellaisena, että se voidaan saattaa voimaan vaalien jälkeen yksinkertaisella enemmistöllä. Porvarillisista ryhmistä ehdotettiin laki jätettäväksi lepäämään yli vaalien ja tämä ehdotus hyväksyttiin, koska lepäämään jättämistä kannatti 80 edustajaa.

Ryhmän eräät jäsenet kiinnittivät kertomusvuoden aikana huomiota maatilatalouksien pirstoutumiseen. Kyselyssä

tiedusteltiin, onko hallitus tietoinen, että tilojen osittamista koskevien rajoitusten puuttuminen nykyisestä lainsäädännöstä on esteenä lisämaakysymyksen järkiperaiselle hoidolle, sekä aikooko hallitus kiireellisesti antaa eduskunnalle esityksen puheena olevan, asutustoiminnan kannalta ensisijaisen lain aikaansaamiseksi. Kyselyyn annettussa vastauksessa ei annettu lupaus esityksen nopeasta, antamisesta.

Maatalouden perusluoton järjestämisestä antoi hallitus kertomusvuonna esityksensä, mutta sen käsittely siirtyi vuoden 1961 valtiopäiville.

Salaojitustoiminnan häiriötöntä jatkumista varten antoi hallitus esityksen salaojituslain jatkamisesta. Eduskunta hyväksyi lain jatkamisen vuoden 1961 loppuun ja siinä yhteydessä hyväksyttiin salaojitustoiminnan edistämistä varten 400 milj. mk. — Eduskunta oli yksimielinen asiasta.

Uudis- ja kivenraivauspalkkioista annettua lakia jatkettiin samoin kuin edellistäkin lakia, koska maataloutemme kehittämisen kokonaisohjelmaa ei oltu vielä saatu valmiiksi. Tästäkin oli eduskunta yksimielinen.

Metsäojitustyössä maksettavista palkkioista hyväksyi eduskunta budjettiin tarpeelliseksi katsottavan määrärahan yksytyismailla suoritettavien metsäojitusten palkkioiden maksamista varten. Tämäkin hyväksyttiin yksimielisesti.

Maankäyttölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta hallitus antoi kertomusvuonna Esityksensä, joka tuli myös käsitellyksi. Esitys, jossa ehdotettiin mm., ettei tilan tai alueen omistusoikeuden saamisen ajankohdalla ole merkitystä maankäyttölakien mukaisten palkkioiden ja avustusten saamiseen, että asutustoimintaan on otettava käytössä olevat valtion virkatalon maat ja että lain mukaisten saatavien vanhentumisaikaa pitennetään, tuli hyväksytyksi pääkohdittain yksimielisesti, mutta metsähallituksen käytössä olevien virkatalojen maiden käyttäminen asutustoimintaan tuli hylätyksi ryhmän vastalauseen mukaisesti. Ryhmän jäsenten vastalauseessa sanottiin mm.:

"Valtio on vuosien 1924—1958 välisenä aikana luovuttanut valtion laitoksille ja erilaisille yleishyödyllisille yhteisöille yhteensä 242 855 hehtaaria maata sen lisäksi mitä asutustoimintaan on maata käytetty. Tällä hetkellä on valtion virkatalojen metsäpinta-ala enää vain 37.000 hehtaaria, josta alasta yli 17.000 hehtaaria kuuluu "opetus-, tutkimus- ym. vastaavanlaisiin alueisiin. Maankäyttölain mukaisiin tarkoituksiin on siten koko maassa käytettävänä enää vain vajaat 15.000 hehtaaria. Kun virkataloihin

kuuluvat ja asutukseen soveltuvat alueet voidaan käyttää riittävän tehokkaasti asutustarkoituksiin jo voimassa olevan maankäyttölainsäädännön säätämisen yhteydessä täydennetyn virkatalolain nojalla, ei ole syytä ryhtyä käyttämään kahden lain nojalla valtion maita asutukseen."

Ammattikasvatus, koulu- ja kulttuurikysymykset

Kertomusvuoden syksyllä tekivät ryhmän jäsenet lukuisia rahasia-alotteita määrärahojen ottamiseksi vuoden 1961 budjettiin ammattikoulutusta varten. Eräät näistä aloitteista johtivat myönteiseen tulokseen. Niinpä otettiin budjettiin *ismi.* 25 milj. mk käytettäväksi valtion avustuksiin kunnallisille ammattioppilaitoksille oppilasasuntokin rakentamista varten. Tämän määrärahan hallitus jätti 27. 1. *SI* vahvistamatta. Valiokunnassa lisättiin kaikkiaan 60 milj. tmk ammattikurssitoimintaa varten, josta myös oli ryhmän jäseniltä aloitteita.

Invalidioppilaiden viikkorahaan kiinnittivät eräät ryhmän jäsenet hallituksen huomiota eduskuntakyselyllä. Vastauksessaan hallitus katsoi, ettei ole aihetta mainitun viikkorahan korotukseen, vaikka kyselyssä oli osoitettu po. rahan merkityksen väheneminen inflaation vuoksi.

Korkeakoulustipendeihin saatiin kertomusvuonna rahan arvon heikentymisestä johtunut korjaus. Valiokuntakäsittelyssä ryhmän jäsenet vaikuttivat siihen, että hallitukselle esitettiin toivomus po. stipendien lukumäärän huomattavasta lisäämisestä. Eduskunta hyväksyi tämän toivomuksen yksimielisesti.

Ryhmän aloitteen mukaiseen tarkoitukseen — yksityisoppikoulujen lukukausimaksujen alentamiseen, sisaralennusten ja vapaaoppilaspaikkojen lisäämiseen — otettiin jo valiokuntakäsittelyssä 25 milj. mk:n lisäys vuoden 1961 budjettiin ja täysistunnossa tätä lisäystä ehdottivat ryhmän jäsenet vielä laajennettavaksi 75 milj. imkrlla, mikä tuli myös hyväksytyksi. Vähävaraisten koulunkäynnin kannalta nämä lisäykset olivat merkityksellisiä.

Tässä yhteydessä mainittakoon myös, että ryhmän jäsenten aloitteen mukaisesti otettiin v. 1961 tulo- ja menoarvioon 15 milj. mk kotimaisten elokuvien palkitsemista varten.

Valtion virkailijain ja toimenhaltijain palkkaus

Hallitus antoi huhtikuun 7 p:nä eduskunnalle esityksen virkamiespalkoista. Hallitus esitti virkamiesten palkkoja korotettavaksi maaliskuun alusta lukien 2,5 %:lla. Ryhmä oli tälläkin kerralla

sillä kannalla, ettei puhdasta prosenttikorotusta voida suorittaa, koska se ei tee oikeutta alemmpipalkkaisille. iSen vuoksi ryhmä edusti sitä kantaa, että korotuksen tulisi olla 3 %, kuitenkin vähintään 1.500 mk kuukaudelta. Ratkaisu tapahtui ryhmän kannan mukaisesti.

Tässä yhteydessä huomautettakoon, että ryhmän jäsenten ehdotuksesta eduskunta hyväksyi näin kuuluvan virkamiehiä koskevan lausuman:

"Eduskunta on joutunut useissa eri yhteyksissä toteamaan, että valtion viran- ja toimenhaltijoita koskevat säädökset eivät enää vastaa kaikilta osiltaan tapahtuneen kehityksen mukaisia olosuhteita. Sen vuoksi eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin virkamiesten neuvotteluoikeutta ja virkaaneskysymysten valmistelua koskevien säännösten uusimiseksi siten, että asioiden valmistelu ja käsittely saadaan nykyistä asianmukaisemmaksi ja joustavammmaksi sekä niin, että eduskunnan käsiteltäväksi saatettavat virkamieskysymykset tulevat riittävän asiallisesti valmistelluiksi yhteistoiminnassa virkamiehiä edustavien keskusjärjestöjen kanssa."

Sekalaista

Lihantarkastuslaki, jolla vuodelta 1922 peräisin olevat lihantarkastusmääräykset saatettiin nykyistä kehitystä vastaaviksi, hyväksyttiin kevättalvella 1960. Lain mukaan lihantarkastuspakko on voimassa jokaisessa kaupungissa ja kauppalassa, jollei maatalousministeriö yksityistapauksissa toisin päättä sekä sellaisella kaupunkiin tai kauppalaan rajoittuvalla alueella, jonka osalta on annettu tätä tarkoittava määräys. Ryhmä suhtautui lakiin myönteisesti.

Puolustuslauseilista suunnittelukuntaa koskeva laki hyväksyttiin kevätkaudella ryhmän myötävaikutuksella. Lain mukaan ne selvittely-, suunnittelu- ja järjestelytehtävät, jotka ovat tarpeen maan taloudellisen puolustusvalmiuden kehittämiseksi sekä väestön toimeentulon ja talouselämän turvaamiseksi sodan taikka sodan vaaran tahi maan ulkopuolella sattuneen sodan tai vaikutuksiltaan siitoen verrattavan muun erityisen tapahtuman aiheuttamien poikkeuksellisten olojen aikana, kuuluvat puolustus-taloudelliselle suunnittelukunnalle, mikäli niitä ei lailla tai asetuksella ole annettu muun viranomaisen asiaksi.

Vesilaki, josta hallitus oli antanut eduskunnalle v. 1959 esityksensä, saatiin valmiiksi kertomusvuoden aikana. Kysymyksessä

oli vuosikymmeniä vanhan vesilainsäädännön kokonaisuudistus. Uudessa laissa otettiin huomioon ne vaatimukset, jotka nykyajan taloudelliset, teknilliset ja terveydelliset näkökohdat asettavat vesistöjen ja veden käytölle. Ryhmä oli kannattamassa lakia sellaisena, kuin se tuli hyväksytyksi.

Palolaki saatiin kertomusvuonna uusituksi. Uusi laki perustuu pääasiallisesti vanhan lain pohjalle. Uuteen lakiin saatiin ryhmän jättämän rinnakkaisaloitteen pohjalta useita parannuksia, mm. se, että sisäasiainministeriöön on' perustettava erityinen paloasiainosasto.

Kätilöopiston rakennusasiaa ja siinä ilmenneitä lainvastaisia menettelyjä koskeva asia saatiin kertomusvuoden aikana eduskunnan osalta ratkaisuun. Perustuslakivaliokunta totesi kesäkuun alussa valmistuneessa mietinnössään entisten ministereiden Aarre Simosen, Urho Kiukaan ja Vilho Väyrysen menettelleen lainvastaisesti. Valiokunta ehdotti mainittujen henkilöiden asettamista syytteeseen valtakunnanoikeudessa. Eduskunta käsiteli asian syysistuntokaudella ja äänestysten jälkeen hyväksyi perustuslakivaliokunnan ehdotuksen. Asian ratkaisu siirtyi näin ollen vuoden 1961 puolella kokoontuvalle valtakunnanoikeudelle. Ryhmä äänesti mainittujen henkilöiden syytteeseen asettamisen puolesta.

Vaasan läänin vaalipiiriä koskeva asia sai myös kertomusvuonna ratkaisunsa. Eduskunta päätti muodostaa Vaasan läänin eteläisestä ja pohjoisesta vaalipiiristä yhden suuren koko lääniä koskevan vaalipiirin. Eduskuntaryhmä äänesti yhdessä maalaisliiton eduskuntaryhmän kanssa lakia vastaan, mutta kumpikaan ei ehdottanut lakia äänestettäväksi yli vaalien.

Ryhmän sisäinen työskentely

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenjohtajana toimi kertomusvuoden aikana edelleen Gunnar HJennriksson, I varapuheenjohtajana Raf. Paasio ja II varapuheenjohtajana Onni Peltonen. Ryhmän sihteerinä toimi Kalervo Haapasalo, aloitesihteerinä Veikko Helle ja rahastonhoitajana Meeri Kalavainen. Työvaliokuntaan kuuluivat edellä mainittujen lisäksi Anni Flinck, Kaarlo Pitsinki, Eino Rautio ja Väinö Tikkaaja. Ryhmän tilintarkastajina olivat Viljo Rantala, Sylvi Siltanen ja Viljo Virtanen. Ryhmän aloitevaliokuntaan kuuluivat puheenjohtajana Raf. Paasio ja jäsenenä Veikko Helle, Viljo Virtanen, Kaarlo Pitsinki, Lyyli Aalto ja V. K. Turunen. Tiedotusvaltakuntaan kuuluivat puheenjohtajana Onni Peltonen ja jäsenenä Sulo HostilayArvo Tuominen ja

Väinö Tikkaaja. Tiedotusvaltakunnan sihteerinä toimi edelleenkin ryhmän ja puolueen yhdessä palkkaama tiedotussihteeri Aaro Kärkkäinen.

Eduskunnan puhemiehenä toimi edelleenkin ryhmän jäsen K.-A. Fagerholm.

Kertomusvuoden aikana ryhmä antoi tavanmukaiset avustukset Työväen Akatemian oppilaskunnalle ja Väinö Voionmaan Opiston oppilaskunnalle.

KERTOMUS

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän toiminnasta vuodelta 1961

Työntekijäin eläkelaki

Kauaskantoisin sosiaalinen uudistus, joka vuoden 1961 valtiopäivillä toteutettiin, oli yksityisessä työsuhteessa olevien työntekijäin eläkelain aikaansaaminen.

Sosialidemokraattinen ryhmä jätti helmikuussa 1961 eduskunnalle lakialoitteen — ensimmäisenä allekirjoittajana Veikko Kokkola — joka perustui asiaa valmistelleen komitean mietintöön, eräiltä osin muutettuna. Kevätkauden aikana asia saatiin ryhmän ponnistelujen seurauksena työväenasiainvaliokunnassa esille ja kevään kuluessa myös päätökseen mainitun aloitteen pohjalta. Laki tulee voimaan heinäkuun 1 päivänä 1962.

Lain periaatteet: Lain mukaan eläkeoikeus kuuluu työsuhteen mukanaan tuomiin etuihin aivan samalla tavalla kuin esim. oikeus vuosilomaan. Vaikka lain mukainen eläkejärjestelmä täyteen tehoon päästäkseen vaatiikin melkoisesti aikaa, ei sen kauaskantoista merkitystä voida liiaksi korostaa. Turvaahan laki esim. 40:stä palvelusvuodesta 40 %:n ja 30:sta palvelusvuodesta 30 %:n työnantajaeläkkeen, jonka päälle tulee kansaneläke eli yhteensä 60 %:n eläke ao. palkasta. Eläke on sidottu yleiseen ansiotason nousuun, joten eläkkeen saajat pääsevät osallisiksi yleisestä elintason noususta. Merkittävää on myös se, ettei työntekijä ole sidottu samaan työnantajaan eläke-edun saavuttamiseksi.

Vertailu entiseen: Huoltoapulain mukaiset eläkkeet ovat liikkuneet 4.000—5.000 imk:n vaiheilla kuukaudelta. Uuden lain mukaiset eläkkeet on laskettu seuraaviksi:

Työntekijän palkka nak/kk	Työsuhde- eläke mk/kk	Kansan- eläke mk/kk	Yhteensä	
20 000	1000	11000	12 000	60
30000	7000	U000	18 000	60
40 000	13 000	11000	24000	60
50000	19000	U000	30 000	60
60 000	24,000	11000	35000	58
70000	28 000	11000	39000	56
100000	40000	11000	51000	51

Niin kuin edellisestä on nähtävissä, merkitsee laki tällaisenaan-kin huomattavaa parannusta nykyiseen olotilaan, mutta parantamisen varaa laissa luonnollisesti on. Tässä vaiheessa ei lakia ollut mahdollisuus saada parempana lävitse.

Kun tässä yhteydessä ei ollut mahdollista ratkaista lyhyissä työsuhteissa olevien eläkekysyinyistä, lausui eduskunta hallitukselle toivomuksen antaa eduskunnalle kiireellisenä esitys p.o. työsuh-teissa olevien eläkekysymyksen järjestämisestä. Hallitus antoi-kin asiasta syksyllä esityksen ja jo syyskauden aikana tämäkin laki saatiin valmiiksi. Lain sisältö on eläkkeensaajan kannalta suurin-piirtein sama kuin varsinaisessa eläkelaissakin.

Lapsiperheiden asuntotuki

Hallitus sai pari vuotta aikaisemmin eduskunnalta sosialidemo-kraattien ehdotuksesta syntyneen kehoituksen ryhtyä toimenpitei-siin perheenasuntoavustusta koskevien säännösten uusimiseksi niin, että niiden seurauksena voitaisiin valtion lainoituksella tapahtuva asuntotuotanto ohjata palvelemaan vähävaraisia, suuriperheisiä asunnontarvitsijoita. Tehtävän saanut komitea, jonka puheenjoh-tajana toimi ryhmän jäsen Olavi Lindblom, valmisti asiasta mie-tinnön ja hallitus antoi samansisältöisen esityksen eduskunnalle. Eduskunta hyväksyi-kin lain sellaisenaan.

Lain imukaan asuntotukea annetaan perheelle, jolla on huollet-tavanaan vähintään kaksi kuuttatoista vuotta nuorempaa lasta. Perheen yksinomaisessa käytössä pitää olla vähintään 2 h. ja keit-tiön käsittävä asunto tai sitä vastaava huoneistotila, alaltaan vä-

hintaan 45 neliömetriä, korkeintaan 125 neliömetriä. Asukasluvun tulee huoneistossa olla vähemmän kuin kaksi henkilöä huonetta kohti, keittiö huoneeksi luettuna.

Kaikella tällä pyritään kohottamaan vähävaraisten lapsiperheiden asumistasoa.

Asumistukea myönnetään sillä edellytyksellä, ettei perheen talouteen kuuluville ole määrätty veroa omaisuudesta ja ettei perheenjäsenen yhteinen verotettava tulo edellisenä vuotena ole ylittänyt asetuksella vahvistettuja määriä.

V. 1962 arvioidaan asuntotukea saavan noin 4 500 vähävaraisen perheen, joiden määrä vuosittain kohoaa 1970-luvun loppuun mennessä noin 20.000 perheeseen. — Mainittakoon, että sosialidemokraattien johtamassa Ruotsissa saa vastaavaa avustusta noin 120000 perhettä.

Aravalle noin 10 miljardia markkaa

Helmikuussa kertomusvuona ryhmä jätti eduskunnalle lakialoitteen aravamäärärahan korottamisesta aikaisemmasta 7,5 miljardista markasta 10 miljardiin markkaan. Samassa yhteydessä muutettiin lain sanamuotoa aloitteen mukaisesti siten, että vuosittain on otettava valtion tulo- ja menoarvioon vähintään 10 miljardia markkaa, t.s. hallitukselle jäisi kulloinkin mahdollisuus ylittääkin tämä määrä, jos esim. työllisyysnäkökohdat edellyttäisivät rakennustoiminnan lisäämistä. Lakia vastaan äänesti maalaisliiton ryhmä kokonaisuudessaan ja osia ruotsalaisen kansanpuolueen ja kokoomuksen ryhmistä.

Vuoden 1962 puolella tasavallan presidentti päätti jättää lain vahvistamatta, joten laki jäi ennalleen.

Metsäpalkkatarkkailu

Kevätkaudella 1961 eduskunta käsitteli hallituksen esityksen vähimmäispalkoista metsä- ja uittotöissä ja samaa tarkoittavat eduskunta-aloitteet, joiden joukossa oli myös sosialidemokraattien aloitteita.

Lain tarkoituksena on turvata metsätyöntekijöille ne edut, joista työnantajat ja työntekijät ovat solmimallaan työehtosopimuksella sopineet. Valtio järjestää metsäpalkkatarkkailun niille työmaille, jotka eivät ole työehtosopimuksen solmineiden työnantajien. Työnantajien, jotka ovat työehtosopimuksen solmineet, katsotaan huolehtivan sitoumuksensa täyttämisestä ja työntekijäjärjestö itse valvoo sopimuksen noudattamista näillä työmaille.

Laki, joka meni läpi edellä kerrotun sisältöisenä, tuli eduskunnassa huomattavasti paremmaksi kuin mitä hallituksen esitys oli.

Työriitojen sovittelulaki

Kertomusvuoden syksyllä eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen pohjalta lain työriitojen sovittelusta, imutta laki äänestettiin sittemmin lepäämään yli vaalien. Hallituksen esitys perustui komitean ehdotukseen, jossa oli noudatettu sovittelutoiminnan keskittämistä muiden pohjoismaiden vastaavan lainsäädännön mukaisesti luomalla sellainen järjestelmä, jonka johdossa olisi riippumattomassa asemassa oleva, tasavallan presidentin neljäksi vuodeksi kerrallaan nimittämä päätoiminen valtakunnan sovittelija omine toimistoineen.

Lain tultua yksityiskohdissaan jo käsitellyksi puuttuivat armatilliset järjestöt asiaan katsoen lain liiaksi sitovan ammatillisten järjestöjen käsiä työtaistelun alkamiseen liittyvissä kysymyksissä. Näin ollen ryhmä vaikutti lain jäämiseen lepäämään yli vaalien.

Kansaneläkelain muutos

Kertomusvuoden syksyllä maalaisliittolainen hallitus toi eduskunnalle esityksen, jolla oli tarkoitus laajentaa kansaneläkkeen tukiosan saajien piiriä varakkaisiin piireihin päin. Lain muutos merkitsi ennen kaikkea sitä, että varsin suurten maatilojen omistajatkin voivat päästä tukiosista osallisiksi. Tämä merkitsee luonnollisesti, että Kansaneläkelaitoksen mahdollisuudet vähävaraisten eläkkeiden korottamiseen entisestään sopistuivat. Kaikkien porvareiden ja (SKDL:n äänillä laki ajettiin eduskunnassa päätökseen. Sosialidemokraattinen ryhmä vastusti lain tämäntapaista muuttamista.

Lapsilisät

Vuoden 1962 tulo- ja menoarviota käsitellessä otettiin menoarvioon ryhmän aloitteen mukaisesti 5 miljardia markkaa lapsilisien korottamista varten. Tällä määrärahalla voitaisiin korottaa lapsilisiä 300 markalla kuukaudessa. Vuoden 1962 puolella hallitus päätti antaa eduskunnalle lakiesityksen, jolla lapsilisät porrastettaisiin ja näin aikaansaatuihin korotuksiin käytettäisiin p.o. määrarahasta noin 3 miljardia markkaa.

Äitiysavustuksiin korotus

Samoin vuoden 1962 tulo- ja menoarvioon otettiin ryhmän aloitteen perusteella määräraha äitiysavustuksen korottamiseksi aikaisemmasta 4.600 markasta 5.000 markkaan.

Kodinperustamislainat

Kodinperustamislainoja varten otettiin vuoden 1962 budjettiin, jälleen ryhmän aloitteen mukainen määräraha. Aikaisempina vuosina tasavallan presidentti on jättänyt p.o. määrärahan vahvistamatta.

Työaika aluksilla

V. 1924 annettu laki merimiesten työajasta, joka koski periaatteessa myös sisävesi- ja rannikkoliikenteen aluksia, uudistettiin hallituksen esityksestä v. 1961. Työmarkkinajärjestöjen päästyä keskenään sopimukseen siitä, että työalkakysymys ulkomaan ja kotimaan liikenteen osalta olisi järjestettävä erillisellä lainsäädännöllä, samoin kuin työaikasäännösten sisällöstäkin, antoi hallitus esityksen, joka oli työmarkkinajärjestöjen sopimuksen mukainen. Lain käsittely tapahtui eduskunnassa näin ollen täydellisen yksimielisyyden merkeissä. Näin aikaansaatu uudistus oli merkittävä edistysaskel meri-, sisävesi- ja rannikkoliikenteessä työskenteleville.

Merimieseläkelain muutos

Vuonna 1956 annettu ulkomaan liikenteessä palvelevia merimiehiä koskeva merimieseläkelaki ei sisältänyt perhe-eläkkeitä. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen maksuksi määrättiin laissa 12 %, josta työnantajat ovat maksaneet 4 %, työntekijät itse 4 %, valtion suorittaessa loput. Lain edellyttämän merimieseläkekassan oltua toiminnassa vuodesta 1956 lukien on havaittu, että vakuutusmaksua korottamatta voidaan kassan varoista ryhtyä suorittamaan myös perhe-eläkkeitä, jotka ovat sosiaalisesti tärkeitä. Lakiesitys hyväksyttiin eduskunnassa yksimielisesti.

Vuokrasäännöstelyn jatkaminen

Hallitus antoi eduskunnalle toukokuussa -61 esityksen, jossa ehdotettiin asuinhuoneistojen vuokrasäännöstelyn jatkamista Helsingin ja Tampereen kaupungeissa vuoden 1962 kesäkuun loppuun

saakka. Esityksessä luovuttiin Helsingissä voimassa olleesta liikehuoneistojen vuokrasäännöstelystä. Ryhmän piirissä olisi haluttu saada vuokrasäännöstely jatkumaan mainituissa kaupungeissa pitemmäksi ajaksi, mutta porvarillisissa ryhmissä vastustettiin voimakkaasti lain hyväksymistä niinkin pitkäksi ajaksi kuin mitä "hallitus esitti Lain tullessa ratkaisevaan käsittelyyn vastusti 31 kokoomukseen ja ruotsalaiseen sekä kansanpuolueeseen kuuluvaa edustajaa lain kiireelliseksi julistamista. Näin ollen kaatui laki kokonaan. iSamassa yhteydessä eduskunnan enemmistö hyväksyi kuitenkin toivomuksen, jonka mukaan hallituksen tulisi ensitilassa antaa eduskunnalle esitys, jossa vuokrasäännöstelyä ehdotettaisiin jatkettavaksi mainituissa kaupungeissa ainakin vuoden 1961 loppuun. Hallitus noudattikin välittömästi toivomusta ja eduskunta hyväksyi tämän esityksen yksimielisesti.

Huoneenvuokrasäännöstelyyn ei kuitenkaan saatu Helsingin osalta enää jatkoa tämän jälkeen, joten huoneenvuokrasäännöstely kaatui kokonaisuudessaan.

Opiskelijain asuntokysymys

Kertomusvuoden syksyllä ryhmän jäsenet jättivät budjetin yhteydessä käsiteltäväksi raha-asia-aloitteen, jossa ehdotettiin vuoden 1962 budjettiin otettavaksi 200 milj. mk käytettäväksi ylioppilajärjestöille uusien oppilasasuntoloiden rakentamiseksi annettavia pitkäaikaisia, halpakorkoisia lainoja varten. Pyrkimyksenä oli saada helpotusta korkeakouluissa opiskelevien vaikeaan asuntotilanteeseen. Aloite tuli hyväksytyksi ja budjettiin otetuksi p.o. määräraha.

Leipomotyölaki

Hallituksen vuoden 1959 valtiopäiville antama esitys leipomotyölain muuttamisesta käsiteltiin keväällä 1961. Lain muutoksella tehtiin kolmivuorotyö sallituksi kovaleipätehtaissa. Koneellistumisen seurauksena oli vanhasta leipomotyölaista tullut alan kehitykselle suoranainen jarru. Mainittakoon, että kaikissa naapurimaissa, myös Neuvostoliitossa, on kolmivuorotyö kovaleipäteollisuudessa sallittu. Leivän ulosviennin kannalta lain muutos oli myös välttämätön, sillä muuten naapurimaat olisivat olleet meitä huomattavasti paremmassa asemassa. Leivän ulosviennin edistämiseksi on meillä taas tehtävä kaikki mahdollinen, sillä idänkaupasta meille tulevan -viljan edelleenvientikysymys on tätä kautta osittain järjestettävissä.

Samapalkkaisuustoivomus

Kertomusvuoden syksyllä eduskunta hyväksyi eduskunta-aloitteiden pohjalta toivomuksen, jonka mukaan hallituksen tulisi kiireellisesti antaa eduskunnalle esitys miehille ja naisille maksettavaa samaa palkkaa koskevan sopimuksen ratifioimisesta ja sen jälkeen ryhtyä toimenpiteisiin samapalkkaisuuden toteuttamiseksi käytännössä.

Asiasta oli ryhmän jäseniltä aloite, joka omalta osaltaan oli johdattamassa p.o. lausunnon hyväksymiseen. Eduskunnan kanta oli asiaan yksimielinen.

Sairausvakuutuksen käsittely

Ryhmän tarkoituksena oli saada kertomusvuoden aikana säädetyksi sairausvakuutus, josta ryhmällä oli kaksi lakialoitetta. Tässä tarkoituksessa perustettiin eduskuntaan ryhmän aloitteen pohjalta erityinen sairausvakuutusvaliokunta, joka ryhtyi käsittelemään lakialoitteiden ja asiasta olevan komiteamietinnön pohjalta. Käsitelyssä oli päästy asiantuntijain kuulemisvaiheeseen sillä hetkellä, kun eduskunta tunnetuista syistä hajoitettiin. Vaalien jälkeen eduskunta kiirehti asiaa, mutta ehti saada vain ensimmäisen lukemisen suoritetuksi, johon vaiheeseen se vanhalta eduskunnalta jäikin.

Verotuksen uudistaminen

Aineellisen verotuksen uudistamiseksi perustettiin eduskuntaan ryhmän aloitteen perusteella erityinen iverovaliokunta, jonka tehtäväksi siirrettiin valtiovarainvaliokunnassa olleet verotusta koskevat esitykset ja aloitteet. Ryhmältä oli asiasta oma laaja aloitteensa, jonka pohjalta asiaa valiokunnassa käsiteltiin rinnan asiaa tutkineen komitean mietinnön kanssa. Ennenaikaiset vaalit aiheuttivat tämänkin uudistuksen keskenjäämisen.

Viran- ja toimenhaltijani palkkaus

Hallitus esitti eduskunnalle, että viran- ja toimenhaltijaan palkkoja korotettaisiin vuoden 1961 alusta 4,3 prosentilla ja näin muodostuneita palkkoja korotettaisiin vuoden 1962 alusta lukien 3,5 prosentilla. Hallitus pyrki ratkaisemaan palkankorotukset kahdeksi vuodeksi SAK:n sopimusten tavoin.

Ryhmä asettui sille kannalle, että tässä vaiheessa oli ennenaikaista järjestää palkkauskysymys vuoden 1962 osalta. Tämä tuli myös eduskunnan kannaksi, joten hallituksen esityksestä hyväk-

syttiin vain toinen osa. Edelleen oli ryhmä sillä kannalla, että pelkkä prosenttikorotus nostaisi alemmissa palkkaluokissa olevien palkkoja kohtuuttoman vähän. Siitä syystä ehdotettiin, että palkkoja korotettaisiin hallituksen esityksen mukaisesti 4,3 prosentilla, mutta kuitenkin vähintään 1.900 mk :lla kuukaudessa. Tämä ehdotus tuli eduskunnassa hyväksytyksi.

EFA-sopimus

Pitkällisen odotuksen jälkeen Sukselaisen hallitus vihdoinkin huhtikuussa -61 antoi eduskunnalle esityksen Suomen liittymisestä Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden väliseen sopimukseen sekä muut asiaan liittyvät esitykset. Lakiesitysten käsittely suoritettiin nopeasti ja suuren yksimielisyyden vallitessa. Lait astuivat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1961, jolloin suoritettiin eräiden tavaroiden kohdalla 30 %:n tullialennus. Ns. hidastettuun listaan kuuluvien tavaroiden tulleja alennettiin tällöin 20 %:lla. Sopimuksen mukaan tulleja alennetaan tämän jälkeen asteettaan siten, että tammikuun 1 päivänä 1970 sopimuksen piiriin kuuluvien tavaroiden tullit ovat kokonaan poistettut. Samalla Suomi muiden EFTA-maiden tavoin poistaa määrälliset tuontirajoitukset ja ramut ulko- maankaupan esteet. EFTA-maiden liikeyritykset saavat perustaa yrityksiä maahamme ja pääomaliike vapautuu.

Sopimus sisältää suuren joukon poikkeuksia. Ensinnäkin koko maatalous ja kalastus jäivät sopimuksen ulkopuolelle. Näin ollen hyvin harvojen elintarvikkeiden tullit alenivat. Toisen suuren poikkeusryhmän muodostavat ns. finanssitullien alaiset tavarat, jotka ovat tärkeitä valtion verotulojen kannalta. Näihin tavaroihin kuuluvat ram. henkilöautot, moottoripyörät, alkoholijuomat ja olut. Edelleen jäivät sopimuksen ulkopuolelle erikseen luetellut tavarat, joita maamme ostaa Neuvostoliitosta ja joiden tuontia sieltä on voitava ylläpitää. Näitä tavaroita ovat mm. kivennäispolttoaineet ja niistä valmistetut tuotteet, rehut ja lannoitteet. Lisäksi EFTA-maat myönsivät Suomelle erikoiskohtelun eräissä suurissa tavararyhmissä, joiden osalta Suomen teollisuuden kilpailukyvyn katsottiin olevan erikoisen heikko sopimusmaihin verrattuna. Niihin kuuluvat raim. tekstiilit, nahka- ja jalkineiteollisuuden tuotteet, eräät väri-, metalli- ja sähkötarviketeollisuuden tuotteet. Juuri näiden kohdalla oli ensimmäinen tullin alennus 20 % ja seuraava alennus vasta 1. 1. 1965, jolloin näiden tavaroiden tulleja alennetaan jälleen 20 %:lla ja sen jälkeen asteittain niin, että 1. 1. 1970 tullit ovat kokonaan poistettut.

Vaikka sopimukseen liittymisen tiedettiin tuovan tullessaan eräitä kielteisiä vaikutuksia maamme talouselämälle, katsottiin sopimuksen hyväksymättä jättäniilsen saattavan vientimme erittäin suuriin vaikeuksiin ja siitä johtaviin haitalusiin seuraamuksiin. Onhan maamme ulkomaankaupasta suuresti riippuvainen maa. Suuri osa elintarvikkeista, teollisuuden raaka-aineista lukuunottamatta puuta ja eräitä metalleja, rehuista ja lannoitteista sekä koneista ynnä kaikki kivennäispolttoaineet on tuotava ulkomailta. Voidaksemme maksaa tuontimme on meidän harjoitettava vientiä. Tärkeimmät vientitavaramme ovat metsäteollisuuden tuotteet eri jalostusasteissa sekä nykyisin myös metalliteollisuuden tuotteet, laivat ja eräät koneistot ja koneet. Metsäteollisuuden tuotteista vietiin EFTA-maihin 39 %, Englantiin yksin 30 %, ja maataloustuotteista Englantiin 33 %. EFTA-ryhmä on suurin kauppattavamme ja erityisesti tärkein vientialueemme. Kaiken lisäksi tähän ryhmään kuuluvat tärkeimmät kilpailijamme metsäteollisuustuotteiden viennissä, Ruotsi, Itävalta ja Norja.

Jos maamme olisi jäänyt sopimuksen ulkopuolelle, olisivat nämä maat päässeet vientimarkkinoilla huomattavasti Suomea edullisempaan asemaan, ja siitä olisi seurannut vientimme joutuminen paahan alakynteen ja supistumiseen. Se olisi merkinnyt työllisyyden heikkenemistä meille erittäin tärkeällä metsäteollisuuden alalla. Samalla pienentyneet valuuttatulomme olisivat pakottaneet pienentämään tuontia, mikä luonnollisesti olisi kuvastunut kotimarkkinateollisuuden tuotannon supistumisena esim. raaka-aineiden puutteen vuoksi. Näin olisi työllisyys supistunut myös tälläkin alalla. Näin syntynyt toiminnan supistuminen olisi laajentunut koko yhteiskuntaan ja tuonut taloudellisen lamakauden.

Sopimuksen ja siihen liittyvien esitysten hyväksymisen kannalla olivat eduskunnassa kaikki muut ryhmät paitsi kommunistit, joskaan heidänkään ryhmänsä ei rojhennut vastustaa lakien kiireellisyyttä.

Maatalouden hintalaki

Kertomusvuoden helmikuussa hallitus antoi eduskunnalle esityksen maatalouden hintalaiksi. Esityksessä ei tehty entiseen maatalouden hintalakiin mitään muutoksia, vaan ehdotettiin entistä lakia jatkettavaksi kahdella vuodella.

Ryhmä oli jättänyt (helmikuussa aiokeajan kestäessä eduskunnalle oman lakialoitteensa maatalouden hintalaiksi ja siihen liittyvän ehdotuksen maidon markkinoimismaksusta. Aloitteen mu-

kaan satovuodeksi 1961/62 rukiin ja vehnän takuuhinnat sekä maidon, sianlihan ja kananmunien keskimääräiset tavoitehinnat olisi määrätty samoiksi, kuin miksi ne määrättiin satovuodeksi 1960/61 voimassa olleen maatalouden hintalain pohjalta. Laki oli siis yhdeksi vuodeksi tarkoitettu. Maidon markkinointimaksua olisi ehdotuksen mukaan peritty 2 mik kilolta. Tällä tavoin olisi maatalous joutunut suorittamaan noin 5 miljardia markkaa niistä yhteensä noin 15 miljardin vientipalkkloista, jotka valtio suorittaa maataloustuotteiden vientitukena. Ehdotettu ratkaisu oli vientipalkkioiden rahoittamista suunnitelleen komitean suositteleva.

Kun maidon markkinointimaksua olisivat joutuneet suorittamaan myös pienviljelijät, ehdotettiin aloitteessa alle 10 peltotehtaan tiloille maksettavaksi valtion varoista lehimänpitopalkkiota ja pinta-alalisää, jota olisi maksettu lähinnä pääosalta maataloudesta toimeentulonsa saaville pienviljelijöille. Aloitteen mukaan sitä olisi pitänyt suorittaa korotettuna pohjois- ja itä-Suomessa sekä saaristoalueella.

Näillä ratkaisulla olisivat pienviljelijät saaneet huomattavasti paremman tuloksen kuin tuottajahintojen korotuksen kautta.

Hallituksen esitystä ja lukuisia aloitteita käsiteltäessä ei saatu ryhmän aloitteille riittävää kannatusta. Käsittelyn pohjaksi tuli hallituksen esitys ja lain kestoajaksi sen mukaisesti kaksi vuotta. Ryhmän aloitteen mukainen pinta-alalisan suorittaminen saatiin kuitenkin lisäykeksi vanhaan lakiin, ja sen mukaisesti maataloustulon korotus, joksi hintatoimikunnan laskelmien mukaan tuli n. 3,3 miljardia markkaa, suoritettiin pinta-alalisanä pienviljelijöille. Tällä tavoin saatiin maataloustulolaista sellainen, että se entistä lakia paremmin vastaa pienviljelijöiden toivomuksia.

Maatalouden perusluotto

Maatalouden perusluoton järjestäminen oli kertomusvuonna eduskunnassa valiokuntakäsittelyssä, mutta lakia ei saatu po. valtiopäivien aikana valmiiksi vaalien ennenaikaisen toimittamisen vuoksi. Eri tahoilta saadut asiaa koskevat lausunnot olivat ristiriitaisia siltä osin, olisiko valtion suoritettava pankeille korkohyvitys po. lainoista vai olisiko lainoihin käytettävät ivarat otettava valtion budjettiin ja annettava suoraan valtion lainoina.

Laivanrakennus- ja metalliteollisuuden veronhuojennus

Vuoden 1960 puolella hallitus antoi eduskunnalle esityksen laivanrakennus- ja muun metalliteollisuuden tuotannon ja viennin edis-

tämiseksi myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta. Hallitus esitti sanottua lakia jatkettavaksi verovuodesta 1963 alkaen siten, että ne korkotulot, jotka kysymyksessä oleva yritys on saanut ennen vuoden 1965 loppua tehtyjen hankintasopimusten nojalla myönnettävistä maksuaikojen lykkäyksistä, katsotaisiin verovapaiksi ja että verovapaus tulisi jatkumaan viimeksi mainitun vuoden jälkeenkin niiltä vuosilta, joita maksuajan lykkäys koskee. Verovapaus olisi kuitenkin rajoitettava koskemaan sitä vuotta, jona hankintasopimuksen edellyttämä toimitus on tapahtunut, ja kymmentä seuraavaa vuotta.

Ryhmä katsoi esitetyn muutoksen työllisyyden ylläpitämisen kannalta tärkeäksi ja piti tarpeellisena po. teollisuuden kilpailukyvyyn tukemista tällä huojennuksella. Vain koimimunistit vastustivat lain hyväksymistä.

Maailmanpankin laina

Hallituksen esityksestä eduskunta antoi yksimielisesti valtioneuvostolle toukokuussa -61 oikeuden antaa takuut Mortgage Bank of Finland Oy:n ottaman ulkomaisen lainan ja niissä sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi ehdolla, että takuita tämän valtuuden nojalla saa samanaikaisesti olla voimassa yhteensä enintään 12 miljardiin markkaan nouseva määrä. Laina käytetään maamme puunjalostusteollisuuden tuotantokapasiteetin lisäämiseen ja teknillisten parannusten aikaansaamiseen tarvittavien hankintojen rahoittamiseen.

Valtion takuut Rautaruukille

Eduskunta antoi valtioneuvostolle oikeuden antaa määrämillään ehdoilla valtion takuita Rautaruukki Oy nimisen yhtiön terästehaan rakentamista ja käyntikuntoon saattamista varten ottamien, yhteensä 1,5 miljardiin markkaan nousevien sekä uiko- että kotimaisten lainojen ja niiden korkojen sekä lainojen hoidosta johdettujen imuiden kustannusten maksamisen vakuudeksi. Eduskunnan päätös oli yksimielinen.

Aero Oy:lle 8 mrd:n takuu

Vuoden 1961 aikana eduskunta antoi valtioneuvostolle oikeuden antaa imyös Aero Oy:lle takuita ao. yhtiön lentokonehankintojen rahoittamiseksi ottamien 3 mrd markan uiko- ja kotimaisten lainojen maksamisen vakuudeksi.

Tuontikaupparahasto

Tuotannon turvaamiseksi tarpeellisten ulkomailta suoritettavien os-
tojen rahoittamiseksi ja muiden ulkomaankaupan turvaamista var-
ten välttämättömien toimenpiteiden suorittamiseksi sekä ulko-
maankaupassa esiintyvien hintavaihtelujen tasoittamiseksi peruste-
tun valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella olevan tuontikauppa-
rahaston jatkamisesta antoi hallitus esityksen maaliskuussa 1S61.
Hallitus esitti lain pidentämistä neljällä vuodella. Lakiesitys hy-
väksyttiin yksimielisesti muuttamattomana.

Kirjastolain uusinta

Vuonna 1960 hallituksen eduskunnalle antama kirjastolain muu-
tosesitys saatiin käsitellyksi keväällä 1S61. Oleellisimmat muutok-
set entiseen kirjastolakiin olivat seuraavat: kirjastotoimi siirtyi
kouluhallituksen vapaata kansansivistystyötä hoitavan osaston alai-
suuteen; kirjastoasiain neuvottelukuntaan määrättiin otettavaksi
edustus maan kuminankin kieliryhmän kirjastoalan ja vapaan
kansansivisystyön järjestöjen edustajat; maalaiskunnat saavat %
sekä kauppalat ja kupungit % kirjastojensa todellisista ja hyväk-
syttyistä menoista valtion avustusta; harvaan asutulle tai vähä-
varaiselle kunnalle voidaan opetusministeriön päätöksellä myöntää
10—25 prosenttia lisääavustusta; kunta tai kuntainliitto, joka yllä-
pitää kirjastoa valtion, kunnan tahi kuntainliiton omistuksessa
olevassa sairaalassa tai huoltolaitoksessa, saa valtionapua 90 %
kirjaston määrätyistä menoista; kirjastoautojen tai veneiden han-
kintamenot lasketaan valtionapuun oikeuttaviksi menoiksi; kau-
punkikunnille annetaan kirjastorakennusten hankkimiseen valtio-
neuvoston harkinnan imukaan valtionavustusta vähintään 10, mut-
ta enintään 40 prosenttia. Sama koskee myös kirjastohuoneistojen
perusparannuksia; oikeus kaupungilla, kauppalalla ja maalaiskun-
nalla on rakennusavustuksen tai lainan saantiin vain, kun rakennus-
työtä varten on saatu opetusministeriöltä rakennuslupa; kunta,
jonka kirjasto toimii maakuntakirjastona, saa edellä mainittujen
avustusten lisäksi tarkemmin määrättävillä ehdoilla vuosittain
avustusta 3 imilj. mk, minkä lisäksi kunta saa maakuntakirjastolle
määrätyn toimialueen kutakin asukasta kohti avustusta 10 mark-
kaa; valtion varoista jaetaan vuosittain kotimaisille kirjailijoille ja
kääntäjille sen johdosta, että heidän kirjoittamiaan tai kääntä-
miään kirjoja pidetään maksuttomasti käytettävissä yleisissä kir-
jastoissa, apurahoja ja avustuksia, joiden kokonaismäärä on 5 pro-

senttiä edellisenä kalenterivuonna kirjastolain mukaan myönnettyjen valtionavustusten määrästä.

Sos.-dem. ryhmä oli kirjastolain, tällaisena hyväksymisen kannalla, imutta äänestettäessä kirjailijain ja kääntäjien valtionapuprosentista annettiin ryhmän jäsenille vapaat kädet Ryhmän jäsenten suuri enemistö äänesti 5 prosentin puolesta.

Opiskelijain asiat

Ryhmä pyrki kertomusvuoden aikana saamaan parannusta myös opiskelijain taloudelliseen asemaan. Ammattiopintolainoja ja -avustuksia varten lisättiin vuoden 1962 budjettilln varoja 50 milj. markalla siitä, mitä hallitus oli esittänyt. Ryhmän jäseniltä oli tätä tarkoittavia raha-asia-aloitteita.

Korkeakouluissa opiskelevien opintolainojen valtion takuiden määrä korotettiin ryhmän lakialoitteen mukaisesti 500 miljoonasta 1 miljardiin markkaan. Tällä tavoin on mahdollista saada /vähä-
varaisille korkeakouluopiskelijoille paremmin lainoja.

Yksityisoppikoulujen valtionapulain muutos, josta ryhmä oli jättänyt aikaisemmin lakialoitteen, tuli vuoden 1961 valtiopäivien lopussa hyväksytyksi. Lain hyväksymishetkellä laskettiin lain merkitsevän valtionapujen määrän lisääntymistä noin 800 miljoonalla markalla. Ryhmän kannanottoon tässä asiassa vaikutti se, että yksityisten oppikoulujen, joita on valtaosa oppikouluistamme, lukukausimaksut ovat varsin korkeat, useissa tapauksissa lähellä 20.000 markkaa, vastaavien maksujen ollessa valtion oppikouluissa 5.000 markkaa lukukaudelta. Lain astuttua voimaan arvioidaan yksityisoppikoulujen lukukausimaksujen voivan huomattavasti alentua jo syksystä 1962 lukien.

Teattereiden tukeminen

Hallituksen budjettiesityksessä olevaan näyttämötaiteen ja näyttämötaiteellisten harrastusten tukemismäärärahaan lisättiin valio-kunnassa 10 milj. mk ja budjetin täysistuntokäsittelyssä vielä 26 milj. mk, yhteensä 35 milj. mk. Ryhmä oli korotetun avustuksen kannalla, koska todettiin hallituksen esityksen mukainen määräraha kohtuuttoman alhaiseksi.

Kielilaki

Kertomusvuoden keväällä tuli käsittelyyn Turun, Helsingin ja Vaasan kaksikielisyyden turvaamisasia. Eduskunta hyväksyi kieli-

lakiin muutoksen, jonka mukaan Turun, Helsingin ja Vaasan kaksikielisyys turvataan vanhasta prosenttiperiaatteesta poiketen, jos näissä kaupungeissa on 5.000 ruotsinkielistä asukasta. Voimassa olevan lain mukaan kunta säilyy kaksikielisenä niin kauan kuin kunnassa on toiskielisiä vähintään 8 prosenttia. Lain tämäntapainen muutos oli tullut ajankohtaiseksi sen vuoksi, että Turun ruotsinkielisten määrä oli painumassa alle 8 prosentin.

Laki jätettiin kuitenkin lepäämään yli vaalien. Ryhmä oli muutamaa jäsentä lukuunottamatta lain hyväksymisen kannalla ja samoin se vastusti lain jättämistä lepäämään yli vaalien.

Kansakoulun 9. luokka

Kansakoululaikiin hyväksyttiin ryhmän aloitteen pohjalta muutos, jonka mukaan kunnille annettaisiin mahdollisuus perustaa tarpeen vaatiessa kansakoulun 9. luokka. Perustaminen olisi kunnille vapaaehtoinen. Tasavallan presidentti jätti lain muutoksen vahvistamatta, joten asian lopullinen ratkaisu siirtyi vuoden 1962 valtiopäiville.

Rahalaki

Eduskunta hyväksyi yksimielisesti hallituksen esityksen rahalaksi. Liain mukaan rahayksikön arvo suurennetaan nykyisestä satakertaiseksi. Perinteellinen markkanimi säilytetään, joten uudistuksen jälkeen yksi markka vastaa sataa nykyistä markkaa ja yksi penni yhtä nykyistä markkaa. Laki astuu voimaan vuoden 1963 alusta.

Kalastuslain muutos

Kalastuslakiin hyväksyttiin kertomusvuonna aloitteiden pohjalta sellainen muutos, että pilkkionginta rinnastettiin tavalliseen onkimiseen. Oikeistolaisista edustajista 87 äänesti lain lepäämään yli vaalien.

Valtion viljavarasto

Hallituksen esityksen pohjalta eduskunta hyväksyi valtion viljavarastolakiin muutoksen, jolla huomattavasti laajennettiin viljavaraston toimintatehtäviä. Lailla laajennettiin viljavaraston toimin-

takenttää niin, että osa siemenkaupasta ja renukauppa kokonaisuudessaan voivat siirtyä kauppaliikkeiltä valtion viljavarastolle.

Ryhmä vastusti lain tällaista muuttamista, mutta enemmistö ajoi lain läpi lähimain hallituksen kaavailujen mukaisena.

Ryhmän sisäinen työskentely

Sos.-dein, ryhmän puheenjohtajana toimi kertomusvuoden ajan Gunnar Henriksson, I varapuheenjohtajana Rafael Paasio ja H varapuheenjohtajana Onni Peltonen. Ryhmän sihteerinä toimi Kallervo Haapasalo, aloitesihteerinä Veikko Helle ja rahastonhoitajana Meeri Kalavainen. Heidän lisäksi kuuluivat ryhmän työvaliokuntaan Anni Flinck, Veiikko Kokkola, Kaarlo Pitsinki, Eino Raunio ja Väinö Tikkaaja. Ryhmän tiedotussihteerinä toimi toimittaja Aaro Kärkkäinen, joka oli ryhmän ja puoluetoimiston yhteisesti palkkaama.

Kertomusvuoden aikana ryhmä antoi tavanmukaiset avustukset Työväen Akatemian ja Väinö Voionmaan Opiston oppilaille. Ryhmän ylijäämävarat luovutettiin puolueen vaalitaistelukassaan.

KERTOMUS

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän toiminnasta vuodelta 1962

Sosiaalilainsäädäntö

Lapsilisälakiin tehtiin kertomusvuoden aikana muutos, jolla p.o. lisä porrastettiin toisen ja kolmannen lapsen osalta. Porrastus suoritettiin niillä varoilla, jotka kertomusvuoden budjettiin oli otettu ryhmän aloitteen pohjalta, mutta korotus pantiin toimeen vasta huhtikuun alusta lukien. Lain muutokselle korostettiin ensimmäisestä lapsesta suoritettavaa lapsilisää 100 markalla, toiselta lapselta suoritettavaa lisää 300 markalla ja kolmannelta ja sitä seuraavilta lapsilta suoritettavaa lisää 600 markalla kuukaudelta. Näin ollen lapsilisäksi tuli ensimmäiseltä lapselta 1.500 mk, toiselta 1.700 markkaa ja kolmannelta ja sitä seuraavilta lapsilta 2.000 markkaa kuukudelta. Ryhmä myötävaikutti porrastuksen syntymiseen.

Työnantajan lapsilisä- ja kansaneläkemaksuun tehtiin kertomusvuoden aikana muutos, jolla p.o. maksu korotettiin 5 prosentiksi suoritetun palkan määrästä. Korotus oli näin ollen 0,5 prosenttia.

Invalidien työnvälitystoiminnan järjestämisessä päästiin kertomusvuoden aikana ratkaisuun. Ryhmän pyrkimysten mukaisesti oli voimassa olevan työnvälityslain perusteluihin saatu aikaisemmin toivomus erikoisosastojen perustamisesta vajaatyökykyisiä varten ja nyt hallitus antoi asiasta esityksensä. Tällä lailla

vajaatyökykyisten työhönsijoittamisjärjestelmä luotiin valtion työnvälitysverkostön yhteyteen. Lain merkitys vajaatyökykyisten ja invalidien työhönsijoittamiseksi tulee ratkaisun vaikutuksesta huomattavasti parantumaan.

Invalidirahalakiin saatiin kertomusvuonna muutos, jolla invalidirahaan saatiin yleisessä ansiotasossa tapahtuneita muutoksia vastaava korotus. Ryhmä teki jo valiokuntakäsittelyssä esityksen suuremmista korotuksista kuin mitä hallitus esitti, mutta hallituksen esitys tuli porvarillisten ryhmien äänillä hyväksytyksi.

Invalidihuoltolain uudistamisesta antoi hallitus eduskunnalle kertomusvuonna esityksen ja samalla käsiteltiin lukuisat ryhmän jäsenten tekemät aloitteet p.o. lain uudistamisesta ja korjaamisesta. Asian valiofcuntafcäsitteilyssä eivät porvarilliset ryhmät halunneet lähteä sellaisiin parannus- ja muutosehdotuksiin, jotka mm. ryhmän aloitteisiin sisältyivät, vaan tyytyi lähinnä niihin ehdotuksiin, jotka hallituksen esityksiin sisältyivät. Kun näin meneteltiin, joutui valiokuntakin toteamaan, että invalidien huollon kokonaisjärjestelyä on jätävä vieläkin odottamaan.

Samapalkkaisuusasiassa saatiin kertomusvuonna aikaan eduskunnan periaatteellinen päätös. Jo vuonna 1961 eduskunta oli lausunut hallitukselle aloitteiden pohjalta toivomuksen, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin sopimuksen ratifioimiseksi ja antaisi kiireellisesti asiasta eduskunnalle esityksen. Kertomusvuonna hallituksen esitys saatiin ja päätöksessään eduskunta hyväksyi Kansainvälisen työkonferenssin vuonna 1951 hyväksymän samanarvoisesta työstä miehille ja naisille maksettavaa samaa palkkaa koskevan sopimuksen.

Metsätyöntekijäin vähimmäispalkkalain käsitteilystä muodostui kertomusvuoden lopulla eräs vuoden mielenkiintoisimmista tapahtumista lainsäädännön alalla. Hallitus antoi eduskunnalle hallitus sopimuksen hengen mukaisen esityksen, jossa ehdotettiin voimassa olevan, vuoden 1962 lopussa päättyvän vähimmäispalkkalain jatkamista sellaisenaan. Useimmilta ryhmiltä oli samasta asiasta valtiopäivien alussa jätettyjä lakialoitteita, jotka tulivat käsiteltäviksi rinnan hallituksen esityksen kanssa.

Ryhmän jäsenet olivat jättäneet valtiopäivien alussa useita aloitteita p.o. asiasta. Eräässä aloitteessa ehdotettiin voimassaolevaan lakiin imin. sellaista muutosta, että valtion harjoittama palkkatarkkailu koski kaikkia metsätyömaita. Edelleen ehdotettiin samassa aloitteessa, että metsätyöntekijät saisivat metsäpalkkalautakunnalta aktiivista apua palkkaasaataviensa perimisessä silloin kun lautakunta on tehnyt päätöksensä palkkariidassa. Toisessa lakialoit-

teessä ehdotettiin hyväksyttäväksi ns. valtalaki, jolla hallitukselle olisi annettu valta määrätä metsäpalkoista. Lisäksi oli ryhmältä asiaan liittyviä toivomusaloitteita.

Asian valiokuntavaiheessa ehdotettiin ryhmän taholta hyväksyttäväksi valtalaki, koska työehtosopimustietä ei katsottu olevan mahdollisuuksia saada alan palkkoja tyydyttävälle tasolle. Tämän kannan hyväksyi myös kansanvaltainen ammattiyhdistysliike. Käsittelyssä otettiin eräiden vaiheiden jälkeen käsittelyn pohjaksi maalaisliiton ryhmän aloite, joka myös oli luonteeltaan valtalaki. Sen mukaan valtioneuvoston asiana olisi ollut todeta ja tiedoksi saattaa, mikä on se ansiotaso, jota kulloinkin on pidettävä palkkojen määräytymisperusteena. Keskimääräisen ansiotason olisi aloitteen mukaan tullut vastata vähintään puunjalostusteollisuuden työntekijäin keskimääräistä ansiotasoa,

Tämän sisältöisenä aloite läpäisi sosiaalivaliokunnan ja suuren valiokunnan, vieläpä toisen käsittelynkin, mutta lain palattua takaisin suureen valiokuntaan ja sieltä jatkettuun toiseen käsittelyyn, perääntyi maalaisliitto oman aloitteensa mukaisen lakiesityksen takaa ja siirtyi yhteiselle linjalle muiden porvareiden kanssa. Näin ollen lain käytännöllinen merkitys ei suurestikaan lisääntynyt entisestään, eikä lainsäädännön kautta jäänyt mitään mahdollisuuksia puuttua alan palkkakehitykseen. Laissa on sanonta, että työehtosopimusten mukaisen keskimääräisen ansiotason tulee kuitenkin vähintään seurata yleistä ansiotasoa, mutta sellainen sanonta on vain hurskas toivomus.

Lain saatua tämän luonteen jätti ryhmä välittömästi toisen käsittelyn jälkeen hallitukselle asiasta välikysymyksen. Kansandemokraattien jäätyä taka-alaHe asian hoidossa, ehdottivat he lain 3. käsittelyn yhteydessä hallitukselle epäluottamuslausetta, mutta se hylättiin kaikkien porvareiden äänillä ja hallitus säilytti asemansa. Epäluottamuslauseäänestys tässä yhteydessä sai ilmeisestikin aikaan sen, että hallitus jätti vastaamatta tehtyyn välikysymykseen, voiden siten siirtää tämän varsinkin maalaisliitolle ja hallituksessa olevalle SAK: lie epämieluisan asian pois julkisen keskustelun piiristä.

S a i r a u s v a k u u t u k s e s t a annettiin eduskunnalle hallituksen esitys kertomusvuoden aikana ja sen käsittely saatiin valiokunnassa alulle. Erityistä sairauSvakuutusvaliokuntaa eivät porvarilliset ryhmät suostuneet perustamaan ilmeisenä tarkoituksestaan saada sosiaalivaliokunnassa käsitellyksi mahdollisimman vähän muita asioita. Hallituksen esitys poikkesi kaikkien asiantuntijakomiteoiden ehdomasta linjasta sikäli, että hallituksen esityk-

sen mukaisena sairaskassat kuolevat ja tällöin myös näiden kassojen jäsenten etuisuudet kaventuvat siitä, mitä ne ovat olleet kassojen aikana. Jo esityksen antamisen aikana kävikin eduskunnassa eri ryhmien puheilla sairaskassojen lähetystöjä vaatimassa, ettei lailla saa heikentää tämän suurilukuisen väestönosan sosiaalisia etuisuuksia. Asian yksityiskohdat tulevat ratkaisuvaiheeseen vuoden 1963 aikana. Ryhmältä on kertomusvuoden alussa jätetty lakialoite sairausvakuutukseksi. Sen mukaan kassojen jäsenten etuudet eivät kavennu.

Entisten aluelääkärien virka-asuntojen, aluesairaaloiden ja sairasmajojen luovuttamisesta kuntien ja alueen kuntayhtymien haltuun antoi hallitus kertomusvuonna esityksen. Eduskunta, ryhmän myötävaikutuksella, hylkäsi ehdotuksen. Perusteena hylkäykselle oli se, että valtion olisi kunnostettava nämä sairaalat eikä luovutettava niitä huonokuntoisina, sillä kun k.o. sairaalat sijaitsevat yksinomaan vähävaraisten kuntien alueella, aiheutuisi niiden kunnostamisesta p.o. kunnille erittäin suuria kustannuksia.

Sairaala-asioista antoi hallitus myös sellaisen esityksen, että sairaalalakia olisi niin muutettu, ettei valtio enää korvaisi keskussairaaloissa hoidettujen ulkokuntalaisten hoidosta aiheutuvia n.s. nettotappioita. Taloudellisesti tämä olisi merkinnyt 500 milj. nik:n rasituksen sysäämistä valtiolta kunnille. Esitys hylättiin eduskunnassa ryhmän ollessa jyrkästi lain hyväksymistä vastaan.

Asuntotuotantolain muutos siten, että Aravan vuotuisen määrärahan olisi oltava vähintään 10 mrd. mk, ei johtanut tarkoitettuun ja toivottuun tulokseen, sillä kertomusvuonna lain muutos jätettiin vahvistamatta, samoin vuoden 1962 tulo- ja menoarvioon korotusta varten otettu määräraha. Niin lain muutos kuin budjettiin saatu määrarahakin perustuivat ryhmän aloitteisiin. — Kertomusvuoden (valtiopäivillä näiden asioiden ollessa esillä alivat lukuisat porvarilliset edustajat muuttaneet kantansa kielteiseksi asuntotuotantomäärärahan korotukseen.

- Kertomusvuotta edeltäneillä valtiopäivillä hyväksyttiin huolto-apulakiin ryhmän aloitteen mukaisena muutos, jonka mukaan työnantajat eivät saisi vähentää maksamistaan eläkkeistä kansaneläkkeen tai muun sosiaalisen avustuksen osuutta. Kertomusvuonna tämä lain muutos, joka oli äänestetty yli vaalien, tuli hylätyksi kaikkien porvarillisten ryhmien äänillä.

Työriitojen sovitteluäaki, joka edellisessä eduskunnassa oli äänestetty yli vaalien mm. ryhmän myötävaikutuksella, hyväksyttiin kertomusvuoden valtiopäivillä kaikkien porvarillisten ryhmien äänillä.

Työllisyystöiden palkka-asia, johon ryhmän, piirissä oli useissa yhteyksissä kiinnitetty huomioita, dli kertomusvuonna esillä valtion varainhoidosta annetun kertomuksen yhteydessä. Tällöin ryhmän edustajat ehdottivat lausuttavaksi hallitukselle kannan, että hallituksen olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin työllisyystöissä maksettavien liian alhaisten palkkojen korottamiseksi. Ehdotettu lausuma tuli hylätyksi kaikkien porvarillisten ryhmien yhteisin äänin.

Vuoden 1963 budjetin käsittelyn yhteydessä kertomusvuoden lopulla tehtiin ryhmän talholta raha-asia-aloitteiden pohjalta lukuisia ehdotuksia sosiaalisten määrärahojen lisäämiseksi, mutta mekein poikkeuksetta nämä ehdotukset tulivat hylätyiksi. Valiokuntakäsittelyssä budjettiin saatiin sosiaalisten määrärahojenkin kohdalla eräitä muutoksia, mutta yleisesti ottaen niiden merkitys oli kuitenkin vähäinen.

Budjetin perusteluihin saatiin ryhmän jäsenten ehdotuksesta eräitä merkityksellisiä kannanilmaisuja, mutta aiheuttavatko ne hallitukselta toivottuja toimintoja, se nähdään vasta myöhemmin. Tällaisista asioista mainittakoon budjetin yleisperusteluihin saatu lausuma vajaanmielisten hoitopaikkojen puutteen poistamisesta ja lausuma lääkäri- ja sairaanhoitohenkilökunnan kouluttamisen lisäämisestä. Edelleen saatiin perusteluihin kannanilmaisu vanhusten asunto-ongelmasta. Lausuman mukaan eduskunta kehoittaa hallitusta kiinnittämään erikoista ja vakavaa huomiota erityisesti kansaneläkkeen varassa elävien vanhusten ja työkyvyttömiä asunto-ongelman ratkaisuun. Vielä saatiin ryhmän ehdotuksesta lausumia, jonka mukaan hallituksen tulisi muuttaa kansaneläkelakiin perustuvaa määräystä ns. indeksirajan alentamiseksi 10:stä 5:een. Tämän lausuman tarkoituksena on saada kansaneläkkeisiin indeksikorotukset huomattavasti nopeammin kuin aikafsemmin.

Opetus- ja sivistystoimi sekä ammattikoulutus

Kansakoululain muuttamisesta käytiin eduskunnassa kertomusvuonnakin kova kamppailu. Jo syysk. 1961 oli eduskunta hyväksynyt ryhmän aloitteen mukaisesti p.o. lakiin muutoksen, jolla kunnille annettiin mahdollisuus perustaa kansakoulun vapaaehtoinen 9. luokka. Hallitus jätti lain vahvistamatta ja toi muutoksen eduskuntaan uudella esityksellään, jonka mukaan mainitun luokan perustaminen olisi ollut riippuvainen opetusministeriön luvasta. Tämän esityksen tultua eduskuntakäsittelyyn otettiin sen rinnalla

käsiteltäväksi myös ryhmän tekemä aloite, joka oli saman sisältoinen kuin eduskunnan aikaisemmin hyväksymä laki. Tälläkin kerralla laki hyväksyttiin sosialidemokraattien, kansandemokraattien ja kansanpuolueen voimin sellaisena, että kunnat saavat pe[^]rustaa 9. luokan.

Kansalais- ja työväenopistojen valtionavusta annettu laki uusittiin kertomusvuonna. Hallitus ehdotti, että p.o. opistojen valtionapu korotettaisiin 50 prosentista 60 prosenttiin ja heikkojen opistojen lisäavustus 10 prosentista 15 prosenttiin. Ryhmän asiaa koskevan aloitteen mukaisesti esitystä muutettiin kuitenkin eduskunnassa siten, että valtionavustus nostettiin 70 prosenttiin lain tarkoittamista todellisista menoista.

Saimassa yhteydessä kansalais- ja työväenopistojen valtionapulain kanssa säädettiin laki urheiluopistojen ivaltionavusta. Mainittujen opistojen valtionapua oli aikaisemmin annettu kansalais- ja työväenopistojen valtionapulain perusteella. Hallitus esitti tällä lailla p.o. opistojen valtionavun 60:ksi sadalta, mutta eduskunnassa tämä määrä korotettiin ryhmän myötävaikutuksella 70:ksi sadalta.

Ammattikoulujen rehtorien asemasta antoi hallitus eduskunnalle esityksen, jolla rehtorit oikeutettiin kuulumaan äänivaltaisina jäseninä ammattioppilaitoksen johtokuntaan tai, mikäli ei ole erityistä johtokuntaa, liittohallitukseen. Kun lain toimeenpano edellisen muutoksen jäljiltä oli kuntainliittoportaassa vasta toimeenpanoasteella, asetui ryhmä jyrkästi vastustamaan lain uutta muutosta. Kun porvarilliset ryhmät eivät halunneet perääntyä hallituksen esityksestä, äänestettiin laki vasemmiston äänin yli vaalien.

Yksityisoppikoulujen valtionavusta annetun lain muuttamisesta oli ryhmä jättänyt edellisellä vaalikaudella lakialoitteen, jossa ehdotettiin p.O. koulujen valtionapusäännösten uudistamista. Aloitteella oli tarkoitus saada näiden koulujen valtionapu sellaiseksi, että lukukausimaksuihin saataisiin huomattava alennus. Kun yksityisiä oppikouluja on huomattavasti enemmän (v. 1961 niitä oli 311) kuin valtion oppikouluja (v. 1961 126) ja kun näissä oppikouluissa on siten valtaosa vähävaraisten vanhempien lapsia, katsottiin lukukausimaksujen alentamiseen tähtäävät toimenpiteet välttämättömiksi, varsinkin kun mahdollisuudet yksityisten oppikoulujen lunastamiseen valtiolle on katsottava varsin kaukaiseksi tavoitteeksi.

Kertomusvuoden alussa saatiin eduskunnassa päätökseen p.o.

lain uudistaminen ryhmän aloitteen pohjalta. Lain mukaan arvioitiin valtion avustusten lisäys 787,5 milj. vanhaksi markaksi.

Hallituksen ns. saneerausohjelmaan sisältyi aloitteen pohjalta hyväksytyn lain voimaantulon siirtäminen, josta hallitus sittemmin antoi eduskunnalle esityksen, jossa ehdotettiin, ettei laki astuisi voimaan v. 1963 alusta, vaan 1. 7. -63. Eduskunta hylkäsi kuitenkin hallituksen esityksen.

Verotusasiat

Saneerausohjelman merkeissä hallitus ehdotti nestemäisten polttoaineiden valmisteveroa korotettavaksi 2 markalla 40 pennillä normaalilitralta. Tällä korotuksella valtio pyrki hankkimaan lisätuloja 1,8 miljardia markkaa. Ryhmä asettui vastustamaan korotusta, koska se olisi välittömästi merkinnyt kuljetuskustannusten ja matkakustannusten lisääntymistä ja vaikuttanut siten hintoihin kautta linjan. Tähän kantaan yhtyi eduskunnan enemmistö ja niin korotusesitys hylättiin.

Samaan saneerausohjelmaan sisältyi yhtiöveron korotus. Hallitus esitti erityisen lisäveron säätämistä yhteisöille vuoden 1962 tuloista. Lisäveron suuruus oli 12 sadalta kautta linjan. Esitys sisälsi myös asuntoyhtiöiden ja pienyritysten veron korottamisen. Yhtiöveron korotuksella tiedettiin olevan haitallisia seuraamuksia hintoihin ja työllisyyteen, mutta kun kaikki porvarilliset ryhmät ja kansandemokraatit olivat korotuksen kannalla, katsottiin ryhmässä viisaimmaksi pidättäytyä vain esityksen pahimpien heikkouksien arvosteluun ja poistamispyrkimykseen. Näin ollen tehtiin ehdotukset asuntoyhtiöiden vapauttamisesta veron korotukselta ja pienyrityksiin veronkorotuksen säätämistä asteettain porrastetuksi. Tämä pyrkimys onnistuikin, sillä asuntoyhtiöiden veroa ei korotettu ja pienyritysten vero porrastettiin verotettavan tulon mukaan mm. siten, ettei alle 1 milj. mk:n tuloisen yhtiön veroa korotettu.

Asuntotuotannon veronhuojennuslain, sellaisena kuin eduskunta oli sen v. 1961 hyväksynyt, jätti hallitus vahvistamatta ja antoi näin ollen kertomusvuoden valtiopäiville asiasta uuden esityksen. Tämän esityksen rinnalla käsiteltäväksi ryhmä jätti oman aloitteensa, joka oli sisällöltään suunnilleen sama kuin eduskunnan edellisillä valtiopäivillä hyväksymä, mutta vahvistamatta, jätetty laki. Lain käsittelyssä saatiin hallituksen esitykseen mm. ryhmän aloitteeseen sisältyneitä muutoksia, mutta pelättävissä on, että laki tulee aiheuttamaan vuokra-asuntojen tuotannon supistumista ja vuokrien nousua asutuskeskuksissa.

Autoveron korotus sisältyi yhtenä osana hallituksen saaneerausohjelmaan. Hallitus ehdotti veron nostettavaksi 40 prosenttiin auton verotusarvon ollessa 300.000 mk, 60 prosenttiin verotusarvon ollessa 300.000—600.000 mk, 75 prosentiksi verotusarvon ollessa 600.000—1.000.000 mk 90 prosentiksi verotusarvon ylittäessä 900.000 mk. Esitykseen sisältyi myös aivan uuteen systeemiin siirtyminen pakettiautojen osalta. Pakettiautoista jouduttaisiin suorittamaan myyjäliikkeelle sama hinta kuin samasta autosta henkilöautona suoritetaan, mutta erotus saataisiin takaisin siinä tapauksessa, että autoa todistettavasti käytetään varsinaisesti pakettiautona. Korotusesitys meni eduskunnassa täpärästi läpi, mutta lain kestoajaksi rajoitettiin yhdeksi vuodeksi eli heinäkuun 15 päivään 1962. Hallitus oli ehdottanut lain olemaan voimassa vuoden 1963 loppuun. Myöhemmin kertomusvuoden aikana hallitus antoi eduskunnalle esityksen lain voimassaoloajan jatkamisesta. Muutaman äänen enemmistöllä tämäkin ehdotus tuli hyväksytyksi.

Ryhmä teki autoveron korotuksen yhteydessä ehdotuksia, jotka olisivat merkinneet ns. kansanautojen hintojen pysymistä ennallaan. Nämä ehdotukset tulivat hylätyiksi.

Tulo- ja omaisuusverolain hallitus esitti vuodeksi 1963 suunnilleen saman sisältöisenä kuin se oli kertomusvuonna. Kun oli tapahtuneiden hinnankorotusten vuoksi aiheellista pyrkiä saamaan kansalaisille helpotusta verotuksessa, pyrki ryhmä n.s. verotaulukon muuttamiseen siten, että alemmipalkkaisten verorasitus odisi keventynyt. Verotaulukko menikin eduskunnassa läpi ryhmän ajamassa muodossa, mutta kesken käsittelyn hallitus veti ehdotuksensa takaisin, koska se ei hyväksynyt verojen alentamista siinä laajuudessa kuin laki muutettuna edellytti. Hallitus antoi heti uuden esityksen, joka merkitsi tätä vähäisempiä veron alennuksia. Hallitus joutui näin ollen kuitenkin tinkimään alkupe-
räisestä esityksestään.

Maataloutta koskevat ratkaisut

Vaikka entinen maatalouden hintalaki olisi ollut vielä voimassa elokuun 31 päivään 1963, antoi hallitus kertomusvuoden kesäkuussa eduskunnalle hallitussopimukseen perustuvan esityksen uudeksi maatalouden hintalaki. Esityksen olennaisimmista pyrkimyksistä mainittakoon, että laki ehdotettiin pysyväksi ja maatalouden hinnat ehdotettiin näin ollen pysyvästi sidottavaksi, paitsi tuotantokustannuksiin, myös palkansaaajien yleiseen ansio-

tasoon. Viljan, sianlihan ja naudanlihan baasikseksi ehdotettiin satovuoden 1961—62 satomääriä, kananmuiden baasis kalenterivuoden 1961 tuotemäärään, mutta maidon baasis satovuoden 1962—63 tuotemäärään. Maidon baasisen määrän toiseksi kuin muiden tuotteiden, lieene perustunut laskelmointiin, että kun maidon tuotanto normaalisti on lisääntymy n. 5 prosentilla vuodessa, kohoaisi maidosta saatava tulo laskelmassa ja johtaisi siten myöhemmin suurempaan kompensatioon maataloudelle. Tämä teki puolestaan mahdolliseksi hallitukselle tehdä propagandistisen ehdotuksen siitä, että maataloudelle tulevasta kompensatiosta vähennettäisiin tämän kertaista kompensatiota määrättäessä 2 miljardia markkaa, mutta asiallisesti mitään menetystä maataloudelle ei kuitenkaan olisi tapahtunut. Edelleen ehdotettiin hallituksen esityksessä, että että maatalouden hintoja tarkistettaisiin välittömästi, jos yleisessä ansiotasossa tapahtuisi 3 prosentin nousu. Tarkistus olisi tapahtunut kahdesti vuodessa. Pinta-ialalisien määrä olisi pidetty entisen suruisena, mikä olisi merkinnyt, että maataloudelle tuleva kompensatio olisi annettu kokonaan hintojen korotuksen muodossa.

Ryhmä asettui asiassa sille kannalle, että kertomusvuoden maataloustulopäätöstä tehtäessä olisi sovellettaiva vanhaa lakia, kuitenkin siten, että vielä voimassa olevan lain 4 pykälän mukaisesti maataloudelle tuleva kompensatio annettaisiin kokonaisuudessaan pinta-alalisänä. Näin ollen syksyn 1962 hintapäätöksellä ei olisi hintoja korotettu ja pienviljelijät olisivat saaneet tulonlisää kasvaneena pinta-alalisänä. Ryhmä jättikin hallituksen esityksen rinnalla käsiteltäväksi sanotun lain muuttamisen edellä tarkoitetulla tavalla. Lain käsittely johti kuitenkin siihen, ettei hallituksen esitykseen saatu ryhmän toivomia muutoksia. Seurauksena olikin, että Sosialidemokraatit ja kansandemokraatit äänestivät lain leppämään yli vaalien.

Välittömästi yli vaalien äänestämisen jälkeen ryhtyi hallitus neuvotteluihin oppositioryhmien kanssa uuden esityksen sisällöstä. Nämä neuvottelut johtivat sosialidemokraattien osalta siihen, ettei ryhmän esittämiä näkemyksiä hyväksytty. Kansandemokraattien kanssa hallitus kuitenkin pääsi helposti kompromissiin esityksen sisällöstä. Tämän sopimuksen mukaisena laki sitten tuli syyskesällä hyväksytyksikin.

Lain kestoajaksi tuli 3 vuotta. Pinta-alalisäjärjesteimä vesitetiin nostamalla p.o. lisän saantiin oikeutettujen tulojen peltoala 10 hehtaarista 20 hehtaariin ja verotettavan tulon raja entisestä 450.000 markasta 650.000 markkaan. Pinta-alalisän korottamiseen käytetään lain mukaan vain 10 prosenttia maataloudelle vuosittain tu-

levästä kompensaatista, loput hyvitetään hintojen korotuksella. Sidonnaisuus yleiseen ansiotasoon pysyi edelleen 3 prosenttina ja hintojen korotus tehtiin mahdolliseksi kahdesti vuodessa kuten oli hallituksen ensimmäisessäkin esityksessä.

Ryhmä ehdotti tässä vaiheessa omassa aloitteessaan 2 vuoden lakia, jona aikana olisi pitänyt suorittaa uuden maatalouden hintajärjestelmän perustaksi soveltuva perusteellinen tutkimus viljelijäväestön ja muun väestön todellisesta tulotasosta. Pinta-alalisään olisivat aloitteen mukaan olleet oikeutettuja alle 12 peltohehtaarin viljelmät ja yli 550.000 tulosta verotettavat olisi karsittu pois p.o. lisän saajien joukosta. Näin p.o. lisä olisi säilynyt pienviljelijän tukimuotona. Pinta-alalisän määrää olisi aloitteen mukaan korotettu yleisen ansiotason nousua vastaavalla määrällä. Näin olisi lain kestoaikana välttytty tarpeettomilta (hintojen korotuksilta. Aloitteen mukaisia ehdotuksia ei otettu käsittelyssä huomioon.

Maataloustuloratkaisuun liittyi myös esitys maatalouden markkinointirahastosta, joka vasemmiston vastustuksesta huolimatta hyväksyttiin hallituksen esityksen mukaisena. Rahastoon joudutaan vuosittain siirtämään budjettivaroja sekä tullituloja yhteensä noin 30 miljardia vanhaa markkaa. Rahasto on eduskunnan valvonnan ulkopuolella.

Valtion viljavarastosta annetun lain muuttamista pyysyväksi ehdotti hallitus antamassaan esityksessä. Lakiin saatiin kuitenkin eduskunnassa vasemmiston kannan mukainen muutos, että laki on voimassa vain vuoden 1965 loppuun saakka. Asian yhteydessä käytyjen neuvottelujen seurauksena antoi valtioneuvosto viljavaraston johtokuntaan mm. sosialidemokraateille suuremman edustuksen kuin mitä siellä aikaisemmin oli.

Yhteismetsälain uudistamisesta antoi hallitus eduskunnalle esityksen kertomusvuoden aikana. Esityksen tarkoituksena oli lain teknillisen puolen uudistamisen ohella siirtää eräät valtuudet metsähallitukselta maataloushallitukselle ja päästä sitä kautta käyttämään valtion metsäomaisuutta asutustarkoituksiin. Hallituksessa kokoomus oli asettunut vastustamaan tällaista muutosta ja eduskunnassa sosialidemokraatit, kansandemokraatit ja kokoomus onnistuivat pysyttämään valtuudet metsähallituksella kuten tähänkin

Asutusyhteismetsälain uudistamisen yhteydessä hallitus halusi tehdä lakiin myös eräitä merkittäviä muutoksia. Hallitus pyrki saamaan lain sellaiseksi, että asutusyhteismetsiä olisi voitu perustaa kuinka kauaksi tahansa tiloista. Tälläkin esityksellään hallitus

halusi päästä valtion metsiin käsiksi. Sosialidemokraatit, kansandemokraatit ja kokoomus estivät tämänkin pyrkimyksen.

Asutuslautakunnista annettua lakia muutettiin kertomusvuonna mm. siten, että valtion osuus asutuslautakunnan menoista korotettiin 65 prosenttiin. Ryhmä oli myötävaikuttamassa, että hallituksen esitykseen tehtiin muutos sanotun prosentin korottamisesta.

Eräs huomattavin maataloutta koskeva ratkaisu oli asutusluottojen koron alentaminen. Asia tuli esille hallituksen esityksen pohjalta, mutta ryhmän taholta tehtiin asian valiokuntakäsittelyvaiheessa ehdotus, että laissa määrättäisiin kiinteästi tilanosto-, lisämaa- ja sisarosuuslainojen korko 1 prosentiksi, muiden lainojen koron jäädessä aravaluottojen korkoa vastaavaksi. Ehdotus tuli eduskunnassa hyväksytyksi.

Satovahinkojen korvaamista varten säädettiin myöhään syksyllä erillinen laki ja vuoden viimeiseen lisätalousarvioon otettiin 11128 milj. mk:n suuruinen määräraha p-o. tarkoitukseen. Ryhmä myötävaikutti asian ratkaisuun.

Uudis- ja kivenraivauspalkkioista annetun lain muutosta esitti hallitus kertomusvuonna, mutta lakia ei saatu vielä v. 1962 valtiopäivillä valmiiksi. Riitaa käytiin valiokuntakäsittelyssä lähinnä siitä, maksetaanko uudisraivauspalkkioita koko maassa vai ei. Kivenraivauspalkkioihin nähden valiokunta otti kannan, että niitä maksettaisiin edelleenkin koko maassa.

Manttaalikuntien lakkautumisesta oli edellinen eduskunta hyväksynyt lain ryhmän aloitteen mukaisena, mutta porvarillinen vähemmistö oli äänestänyt lain lepäämään yli vaalien. Asian tultua kertomusvuoden valtiopäivillä uudelleen esille, käytti porvarillinen enemmistö asemaansa hyväkseen ja hylkäsi manttaalikuntalaitoksen lakkautuslain.

Kananmunien viennin jouduttua vaikeuksiin ja siitä johtuen kananmunien tuottajahinnan painuttua alle tavoitehinnan, ehdotti hallitus maatalouden hintalakiin muutosta, joka Olisi sallinut hallituksen kesken vuotta lisätä jonkun toisen tuotteen tavoitehintaa, jos jonkun toisen tuotteen hinta ei olisi saavuttanut tavoitehintaa. Ryhmä vastusti lain muuttamista tällä tavoin, sillä esim. tässä tapauksessa hyödyn olisivat saavuttaneet suurelta osalta muut kuin kananimuijen tuottajat. Laki äänestettiin lepäämään yli vaalien vasemmiston ja eräiden porvarillisten edustajien äänillä. — Myöhemmin asia järjestettiin niin, että valtioon varoista korvattiin kananmunien tuottajille tavoitehinnan saavuttamatta jääminen.

Sekalaisia asioita

Vientitakuulaista hallitus antoi kertomusvuonna eduskunnalle esityksen, jolla pyrittiin vientimahdollisuuksiemme parantamiseen. Lakiin tehtiin ryhmän esityksestä mm. sellainen muutos, että vientitakuuta annetaan vain teollisuustuotteiden vien-
nin yhteydessä syntyvän tappionvaaran varalta. Ryhmä oli lain kannalla.

Kielilain muutoksessa päästiin kertomusvuonna ratkaisuun. Lain tarkoituksena oli kielellisten vähemmistöjen aseman parantaminen. Voimassa olevaan lakiin nähden hallituksen esitys merkitsi muutosta vain siinä kohden, että kunta, jossa toiskielisen vähemmistön suhteellinen osuus ei nouse vanhan lain edellyttämään kymmeneen prosenttiin, tästä huolimatta olisi kaksikielinen, mikäli vähemmistöön kuuluvien Juku olisi vähintään 5.000. Vanhan lain mukaan ei kuntaa, joka on ollut yksikielinen, joka kymmenes vuosi suoritettavassa kielellisen jaoituksen tarkistuksessa voitu julistaa kaksikieliseksi, ellei toiskielisten luku olisi kohonnut kahteentoista prosenttiin alueen väestön lukumäärästä. Uudessa laissa katsottiin vähemmistön kasvu 10 prosenttiin riittäväksi muutoksen perusteeksi. Ryhmä myötävaikutti lain hyväksymiseen. Kahta ryhmän edustajaa lukuunttomatta ryhmä oli kannanostossaan yksimielinen.

Saimaan kanavan vuokraamisesta Neuvostoliitolta antoi hallitus kertomusvuonna eduskunnalle esityksensä. Esityksen käsitteily siirtyi kuitenkin seuraaville valtiopäiville.

Koron korottaminen 1 prosentilla ali kertomusvuoden keväällä voimakkaana esillä. Eduskunnan pankkivaltuusmiehet tekivät korotuspäätöksen, mutta siitä aiheutui erittäin voimakasta vastalauseita julkisuudessa. Myöhemmin pankkivaltuusmiehet peruuttivat korotuspäätöksensä. Maalaisliiton ja kansanpuolueen pankkivaltuusmiehet, jotka olivat aikaisemmin olleet koron korottamisen kannalla, joutuivat muuttamaan kantaansa ja siten korko jäi entiselleen. Ryhmä asettui voimakkaasti vastustamaan koron nostamista.

Virkamiesten piirissä syntyi kertomusvuoden keväällä voimakasta liikehdintää palkka-asiassa. Monien vaiheiden ja hallituksen piirissä ilmenneiden ristiriitaisuuksien jälkeen annettiin eduskunnalle esitys virkamiespalkkojen taso- ja kuoppakorotuksista. Esitys sisälsi virkamiesryhmien yläpäähän yli 100.000 mk:n. imutta alimpien viranhaltijain palkkoihin vain n. 1.000 mk:n kuukausikorotuksia. Kiinteässä yhteistyössä alempia virkamiesryhmiä edustavien virkamiesjärjestöjen kanssa ryhmä teki oman ehdo-

tuksensa palkkaratkaisuksi. iSen mukaan korkeimpien virkamiesten palkat olisivat kohonneet huomattavasti vähemmän kuin hallituksen esityksessä ja virkamiesten keski- ja alaryhmien palkat tuntuvasti enemmän kuin mitä hallitus ehdotti. Ryhmä taisteli tämän ehdotuksensa puolesta kaikissa asian käsittelyvaiheissa, valtiovarainvliokunnassa, suuressa valiokunnassa ja ratkaisevassa 2. käsittelyssä, .mutta hallitusryhmät pysyivät tiiviisti hallituksen^ esityksen takana. Näin ollen virkamiesten palkkalaki sai epätyydyttävän sisällön. Kun tämän jälkeen oli ratkaistava ryhmän suhtautuminen lain hyväksymiseen tai hylkäämiseen, olivat alempipalkkaisten virkamiesryhmien edustajat kuitenkin sillä kannalla, ettei lakia pitäisi äänestää yli vaalien, koska pienikin korotus jäisi silloin epävarmaksi. Näin ollen ryhmä ei yhtynyt kansandemo-kraatteihin lain äänestämiseksi lepäämään yli vaalien.

Ryhmän sisäinen järjestäytyminen

Ryhmän uudeksi puheenjohtajaksi valittiin kertomusvuoden valtiopäiville Rafael Paasio, ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi Veikko Helle ja toiseksi varapuheenjohtajaksi Eino Raunio. Heidän lisäksi valittiin ryhmän työvaliokuntaan Anni Plinck, Meeri Kalavainen, Gunnar Henriksson, Kaarlo Pitsinki, Väinö Tikkaaja ja Viljo Virtanen. Ryhmän sihteerinä on toiminut palkattuna toimihenkilönä Aaro Kärkkäinen.